

Baltijas Sociālo Zinātņu institūts

**PĒTĪJUMS PAR CILVĒKTIESĪBĀM
LATVIJĀ**

GRAFIKU ATSKAITE

2006. GADA SEPTEMBRIS

Baltijas Sociālo Zinātņu institūts
Elizabetes iela 65-16,
Rīga, LV-1050, Latvija
T. 7217553 F. 7217560
E-pasts: biss@biss.soc.lv

Saturs

1. Pētījuma apraksts.....	2
2. Secinājumi	3
3. Pētījuma rezultāti.....	5
3.1. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā.....	5
3.2. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā	16
3.3. Cilvēktiesību pārkāpšana un diskriminācija.....	20
3.4. Vēršanās pēc palīdzības cilvēktiesību pārkāpšanas gadījumā.....	38
3.5. Valsts Cilvēktiesību birojs – informētība un darbības vērtējums.....	39

1. Pētījuma apraksts

Lai noskaidrotu Latvijas iedzīvotāju viedokli par cilvēktiesību ievērošanu Latvijā, Baltijas Sociālo Zinātņu institūts veica Latvijas iedzīvotāju kopumu reprezentējošu aptauju. Pētījuma metode – telefonintervijas. Izlases lielums - 1004 respondenti. Aptaujas laiks - 2006. gada 17. jūlijs – 4. augusts. Iegūtie rezultāti ir papildus svērti pēc dzimuma, vecuma, tautības, dzīvesvietas tipa un reģiona atbilstoši LR Centrālās Statistikas pārvaldes jaunākajiem datiem.

Pētījuma ietvaros tika aptvertas šādas tēmas:

- Latvijas iedzīvotāju attieksme pret cilvēktiesību ievērošanu Latvijā;
- svarīgākas problēmas cilvēktiesību ievērošanā;
- vai Latvijas iedzīvotāji saskaras ar diskrimināciju;
- uz kādiem pamatiem visbiežāk notiek diskriminācija;
- kādās jomās visbiežāk notiek diskriminācija;
- izplatītākās jomas, kurās tiek pārkāptas iedzīvotāju cilvēktiesības;
- cilvēktiesību pārkāpumu iemesli;
- respondentu reakcija uz cilvēktiesību pārkāpumu;
- Latvijas iedzīvotāju informētības līmeni par cilvēktiesību aizsardzības mehānismiem;
- Latvijas iedzīvotāju informētības līmeni par Valsts Cilvēktiesību biroju kopumā un par atsevišķiem tā darbības virzieniem;
- Kā valsts iedzīvotāji vērtē Valsts Cilvēktiesību biroja darbību kopumā un diskriminācijas novēršanā.

Iegūtie dati tika salīdzināti ar 2000. gada Valsts Cilvēktiesību biroja pasūtītā pētījuma „Cilvēktiesības Latvijā” datiem.

2. Secinājumi

Latvijas iedzīvotāju viedoklis par aktuālākajiem jautājumiem cilvēktiesību jomā pēdējo gadu laikā nav būtiski mainījies. Lielākā daļa iedzīvotāju par ļoti svarīgām un pirmām kārtām risināmām uzskata tiesības uz izglītību un tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu, kā arī tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem.

Atbilstoši tiesību subjekta grupas piederībai, pēc iedzīvotāju domām, pirmām kārtām ir jārisina invalīdu, pacientu un bērnu tiesības. Neskatoties uz to, ka seksuālo minoritāšu tiesību ievērošana ir aktuāls jautājums, divas trešdaļas valsts iedzīvotāju neuzskata geju un lezbiešu tiesības par svarīgām.

Iedzīvotāju viedoklis par cilvēktiesību ievērošanu Latvijā nav viennozīmīgs. Ja puse valsts iedzīvotāju uzskata, ka Latvijā cilvēktiesību ievērošana vērtējama pozitīvi, tad 45% iedzīvotāju uzskata, ka cilvēktiesību ievērošana vērtējama kā ļoti slikta un ka problēmas risinās ar grūtībām. Jāatzīmē, ka pēdējo sešu gadu laikā ir nedaudz samazinājies (par 6%) iedzīvotāju skaits, kas cilvēktiesību ievērošanu vērtē negatīvi, un palielinājies (par 11%) to skaits, kas to vērtē pozitīvi.

Respondenti, kas nav apmierināti ar cilvēktiesību ievērošanu Latvijā, kā svarīgākos iemeslus, kādēļ cilvēktiesības Latvijā netiek ievērotas pietiekamā līmenī, min trūkumus valsts politiskajā un ekonomiskajā sistēmā, kā arī korupciju. Salīdzinot ar 2000. gadā veiktās aptaujas rezultātiem, jāsecina, ka ir palielinājies iedzīvotāju skaits, kas nepietiekamu cilvēktiesību ievērošanu pamato ar politisko situāciju valstī (par 14%).

Aptaujas anketā bija ietverti divi jautājumi, kuru uzdevums bija noskaidrot iedzīvotāju pieredzi attiecībā uz dažāda līmeņa negatīvu personas aizskaršanu. Vienā no tiem tika jautāts par „netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi”, bet otrā par to, vai ir bijušas pārkāptas cilvēktiesības, notikusi diskriminācija. No pētījuma rezultātiem redzams, ka 23% respondentu pēdējo trīs gadu laikā ir izjutuši pret sevi netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi. Visbiežāk šāda attieksme izjūsta saistībā ar tautību, vecumu un veselības stāvokli vai invaliditāti. Rezultāti liecina, ka ne vienmēr netaisnīga vai aizskaroša attieksme tiek uztverta kā cilvēktiesību pārkāpums un diskriminācija. Kopumā pēdējo trīs gadu laikā 10% respondentu saskārušies ar cilvēktiesību pārkāpumu un diskrimināciju. Savukārt no tiem, kas pēdējo trīs gadu laikā pret sevi izjutuši netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi, tikai ceturtdaļa uzskata, ka ir pārkāptas viņu cilvēktiesības. Biežāk diskriminācijas faktu atzīst nelatvieši; iedzīvotāji, kas nav Latvijas Republikas pilsoņi; vīrieši un iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem.

Respondenti, kas saskārušies ar diskrimināciju, galvenokārt min, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem (30%), tiesības uz viedokļa, uzskatu un pārlicības brīvību (17%) un tiesības uz izglītību (14%). Pēdējo sešu gadu laikā ir palielinājies iedzīvotāju skaits, kas uzskata, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz izglītību (par 7%) un tiesības uz viedokļa, uzskatu un pārlicības brīvību (par 6%). Savukārt ir samazinājies iedzīvotāju skaits, kas saskārušies ar tiesību uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem pārkāpumu (par 17%).

Tikai 29% respondentu, kuri uzskata, ka viņu cilvēktiesības ir pārkāptas, ir vērsušies pēc palīdzības. Palīdzība galvenokārt meklēta policijā, vietējā pašvaldībā un tiesā. Savukārt vairāk kā 2/3 respondentu atzīst, ka cilvēktiesību pārkāpuma gadījumā palīdzību nav meklējuši, ko visbiežāk pamato ar uzticības trūkumu organizācijām, kurām būtu jānodarbojas ar šādu konfliktu risināšanu (38%). Tāpat daļa respondentu atzīst, ka nezina, kur vērsties pēc palīdzības (22%), vai arī uzskata konfliktu par nenozīmīgu (11%).

Nedaudz vairāk kā divas trešdaļas Latvijas iedzīvotāju zina vai ir dzirdējuši par Valsts Cilvēktiesību biroju. No tiem, kas zina vai ir dzirdējuši par VCB, vairāk kā puse (52%) tā darbību vērtē pozitīvi, 16% – negatīvi, bet 32% respondentu nav konkrēta viedokļa šajā jautājumā.

Salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu, 2006. gada aptaujas rezultāti rāda, ka iedzīvotāju informētība par VCB ir palielinājusies par 16%. Interesanti, ka pašlaik iedzīvotāju informētība par VCB ir diametrāli pretēja nekā tā bija pirms desmit gadiem – 1996. gadā par VCB biroju nebija informēti 66% iedzīvotāju, savukārt 2006. gadā 67% iedzīvotāju zina vai ir dzirdējuši par to.

Visvairāk respondentu ir dzirdējuši par VCB darbību bērnu tiesību aizsardzībā (78%), mazākumtautību tiesību aizsardzībā (58%) un geju un lezbiešu tiesību aizsardzībā (52%).

Lielāka daļa respondentu pozitīvi vērtē tādas VCB aktivitātes kā bērnu tiesību aizsardzība (76%), dzimumu līdztiesības nodrošināšana (74%) un pulcēšanās brīvības aizsardzība (70%). Savukārt vismazāk pozitīvu vērtējumu respondenti ir snieguši tādām biroja aktivitātēm kā tiesību uz mājokli aizsardzība (57%) un geju un lezbiešu tiesību aizsardzība (32%).

3. Pētījuma rezultāti

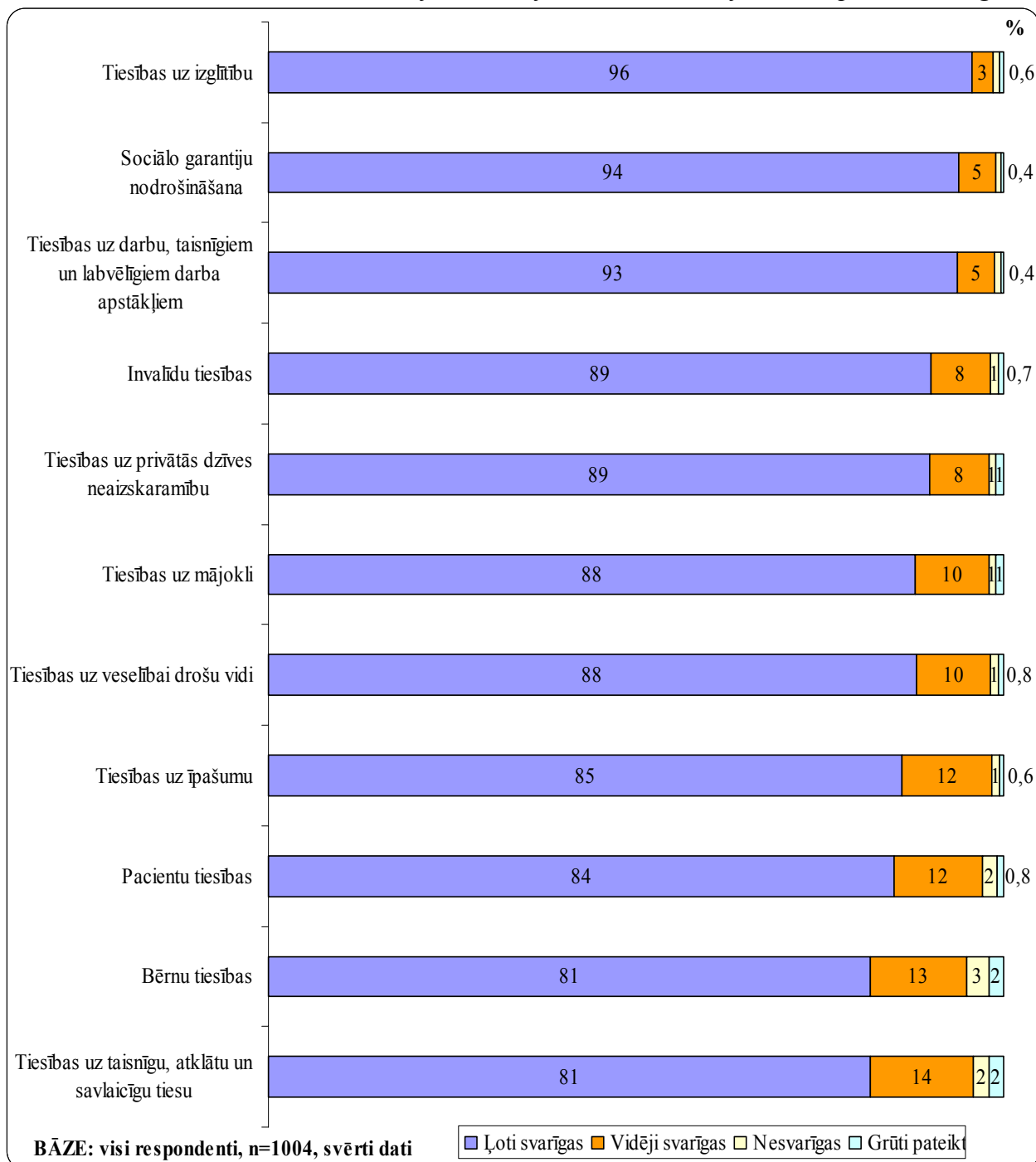
3.1. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā

Cilvēktiesību jomā, pēc iedzīvotāju domām, aktuālākās problēmas, kas jārisina pirmām kārtām, ir tiesības uz izglītību (to kā ļoti svarīgu nosauc 96% respondentu), sociālo garantiju (pensijas, pabalsti) nodrošināšana (94%) un tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem (93%).

Lielākā daļa iedzīvotāju par ļoti svarīgām atzīst arī invalīdu tiesības (89%), tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (89%), tiesības uz mājokli (88%), tiesības uz veselībai drošu vidi (88%), tiesības uz īpašumu (85%) un pacientu tiesības (84%).

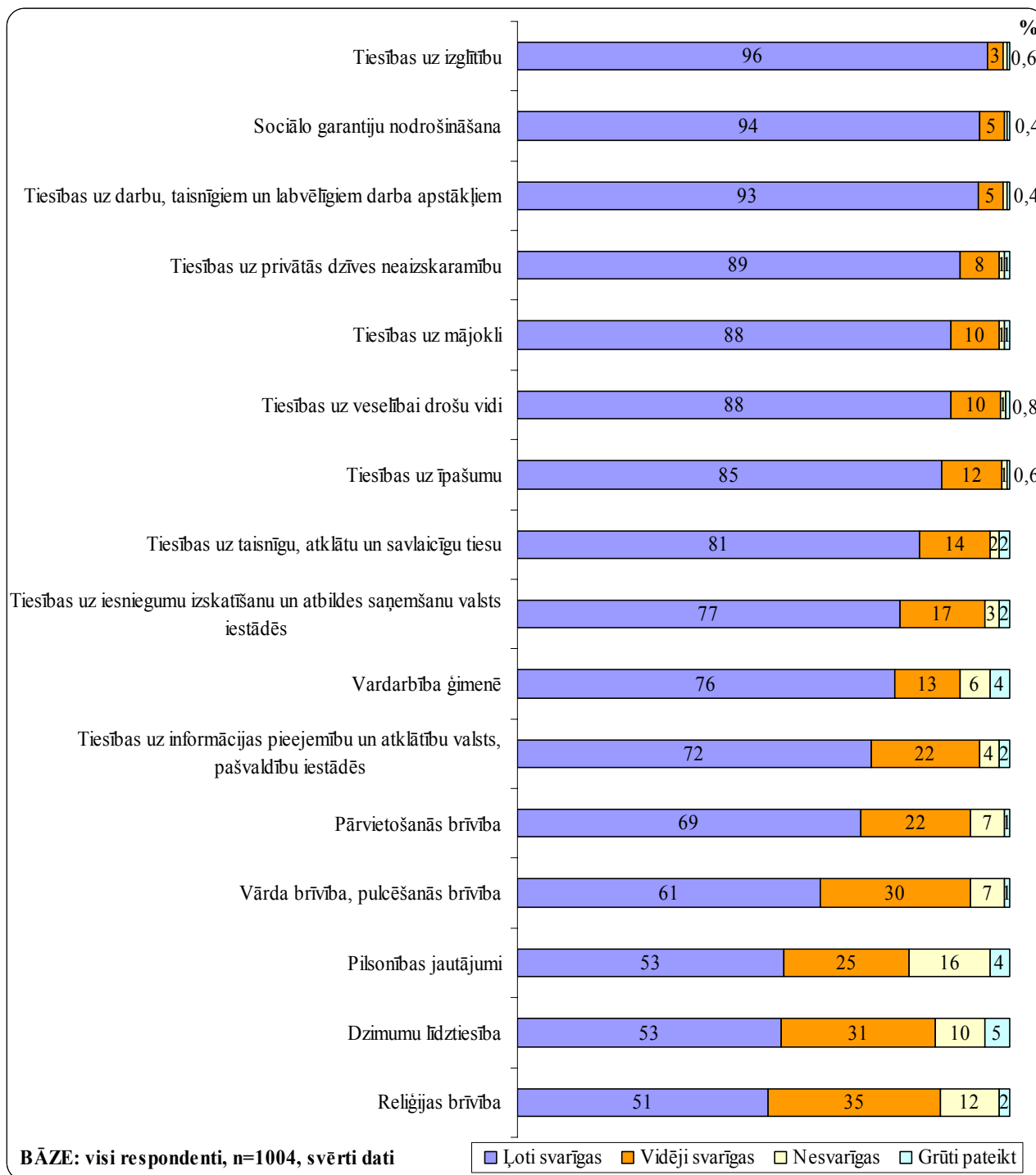
Par ļoti svarīgām iedzīvotāji uzskata arī bērnu tiesības (81%) un tiesības uz taisnīgu, atklātu un savlaicīgu tiesu (81%).

1.attēls. Problēmas cilvēktiesību jomā Latvijā, kuras iedzīvotāji uzskata par ļoti svarīgām

Kopumā no visiem cilvēktiesību veidiem, šobrīd visaktuālākās ir tiesības uz izglītību (96%), tiesības uz sociālo garantiju nodrošināšanu (94%) un tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem (93%).

2.attēls. Cilvēktiesību veidu aktualitāte Latvijā

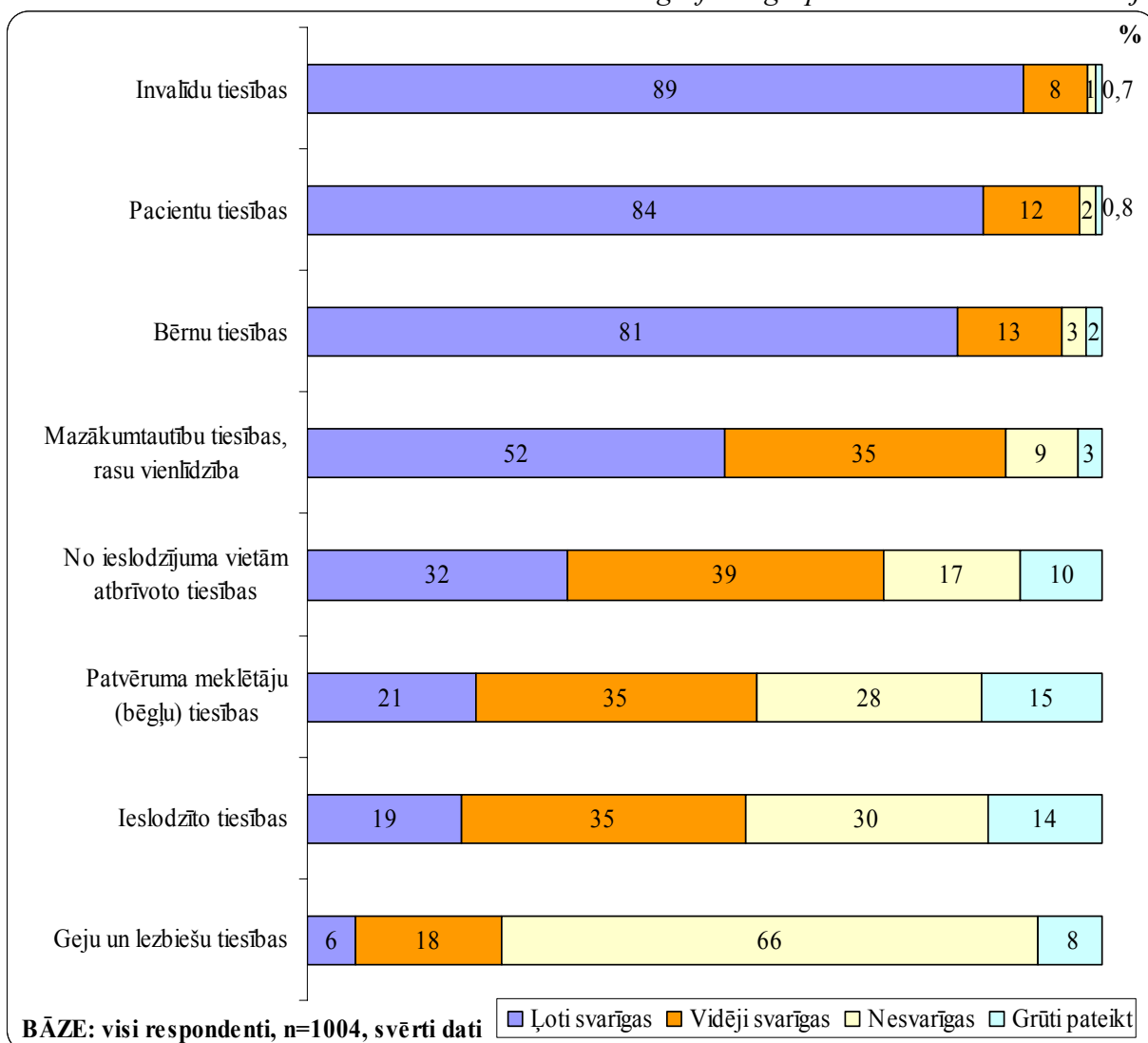

Izvērtējot cilvēktiesību problēmu aktualitāti pēc tiesību subjekta grupas piederības, jāsecina, ka Latvijas iedzīvotājus visvairāk satrauc trīs grupu tiesības – invalīdu (89%), pacientu (84%) un bērnu tiesības (81%). Vidēji katrs otrais Latvijas iedzīvotājs (52%) par ļoti svarīgām uzskata arī mazākumtautību tiesības un jautājumu par rasu vienlīdzību.

Savukārt citu sociālo grupu tiesības Latvijas iedzīvotāji biežāk vērtē kā vidēji svarīgas vai pat kā nesvarīgas. Šādu iedzīvotāju vērtējumu varētu skaidrot ar šo sociālo grupu radītajām negatīvajām asociācijām. Piemēram, no ieslodzījuma vietām atbrīvoto tiesības par ļoti svarīgām uzskata 32% iedzīvotāju, bet par vidēji svarīgām vai nesvarīgām – attiecīgi 39% un 17% iedzīvotāju. Patvēruma meklētāju tiesības par ļoti svarīgām atzīst 21% iedzīvotāju, bet tajā pašā laikā kā nesvarīgas tās norāda 28% iedzīvotāju. 30% iedzīvotāju kā nesvarīgas vērtē arī ieslodzīto tiesības, tikai 19% iedzīvotāju tās norāda kā ļoti svarīgas.

Neskatoties uz to, ka aptaujas veikšanas laikā seksuālo minoritāšu tiesības atradās sabiedrības dienas kārtībā, divas trešdaļas valsts iedzīvotāju geju un lezbiešu tiesības uzskata par nesvarīgām. Tikai 6% iedzīvotāju tās atzīst par ļoti svarīgām.

3.attēls. Sociāli demogrāfisko grupu tiesību aktualitāte Latvijā

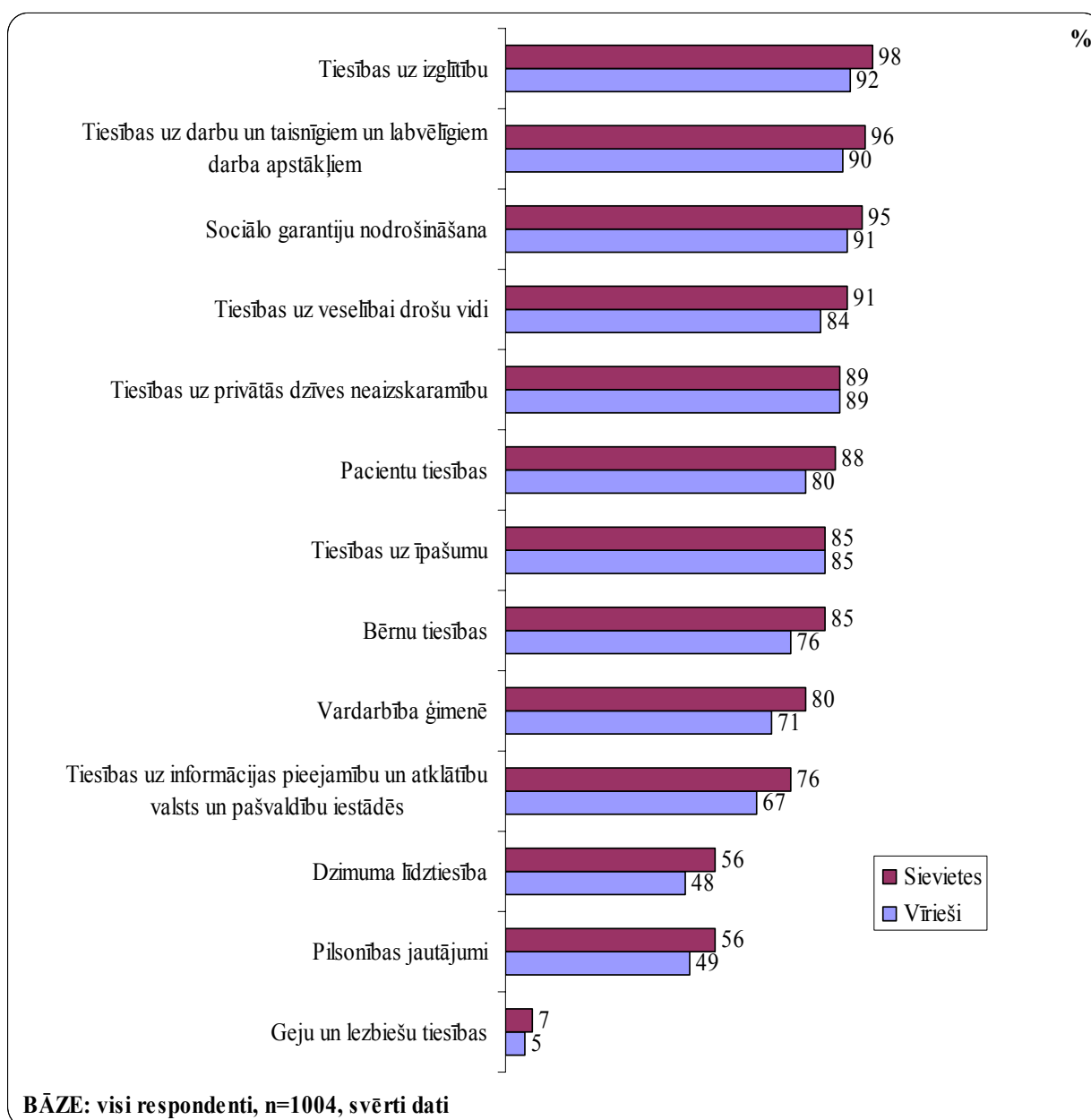

Dažādu sociāli demogrāfisko grupu pārstāvju viedokļi par atsevišķu cilvēktiesību problēmu aktualitāti un to risināšanas steidzamību atšķiras.

Sievietes nedaudz biežāk nekā vīrieši par ļoti svarīgām uzskata tiesības uz izglītību (sievietes – 98% un vīrieši – 92%), tiesības uz darbu (96% un 90%) un tiesības uz sociālo garantiju nodrošināšanu (95% un 91%). Tāpat sievietes salīdzinoši biežāk nekā vīrieši par ļoti svarīgām atzīst tādu sociālo grupu kā pacientu (88% un 80%) un bērnu (85% un 76%) tiesības, kā arī uzsver vairāku cilvēktiesību veidu aktualitāti – piemēram, tiesības uz veselībai drošu vidi (91% un 84%), vardarbība ģimenē (80% un 71%) un tiesības uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldību iestādēs (76% un 67%).

Gan sievietes, gan vīrieši par vienlīdz svarīgām uzskata tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (sievietes – 89% un vīrieši – 89%) un tiesības uz īpašumu (85% un 85%).

4.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc dzimuma

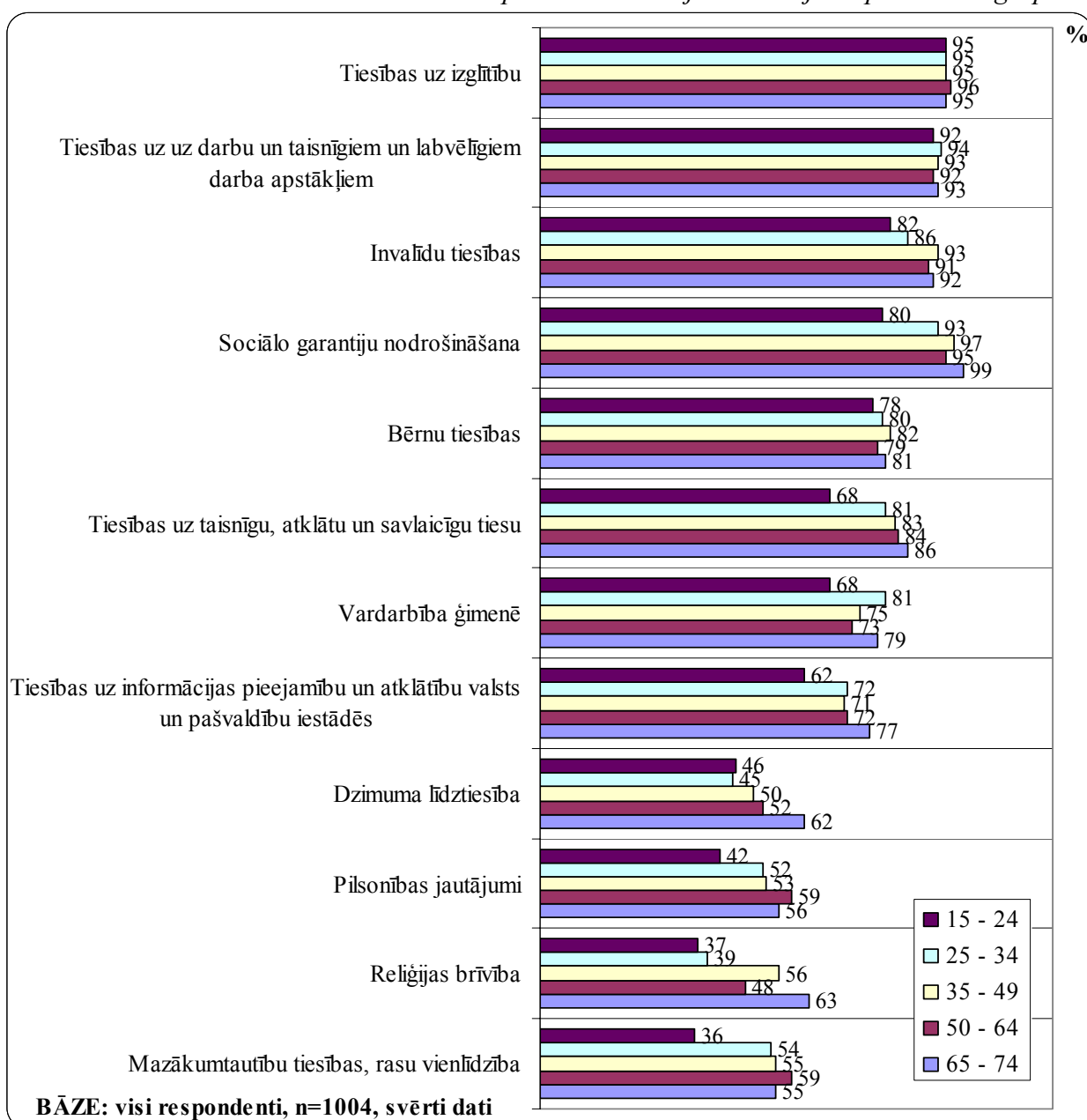

Salīdzinot attieksmi pret cilvēktiesību problēmām dažādās iedzīvotāju vecuma grupās, jāsecina, ka visas vecuma grupas par ļoti svarīgām uzskata tiesības uz izglītību (95–96%) un tiesības uz darbu (92–97%). Tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu biežāk par ļoti svarīgām min iedzīvotāji vecāki par 25 gadiem (93–99%), vecumā līdz 24 gadiem to minēja retāk (80%).

Iedzīvotāji vecumā līdz 24 gadiem ievērojami retāk par ļoti svarīgām atzīst arī tiesības uz taisnīgu, atklātu un savlaicīgu tiesu (68%) un tiesības uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldību iestādēs (62%). To varētu pamatot ar to, ka šai vecuma grupai iespējams ir mazāka saskarsme ar valsts un pašvaldību iestāžu darbu un tiesvedības procesiem.

Interesanti, ka iedzīvotāji vecāki par 65 gadiem ievērojami biežāk kā ļoti svarīgas min tiesības uz reliģijas brīvību (63%, pārējās vecuma grupās – 37–56%) un dzimumu līdztiesības jautājumu (62%, pārējās vecuma grupās – 46–52%).

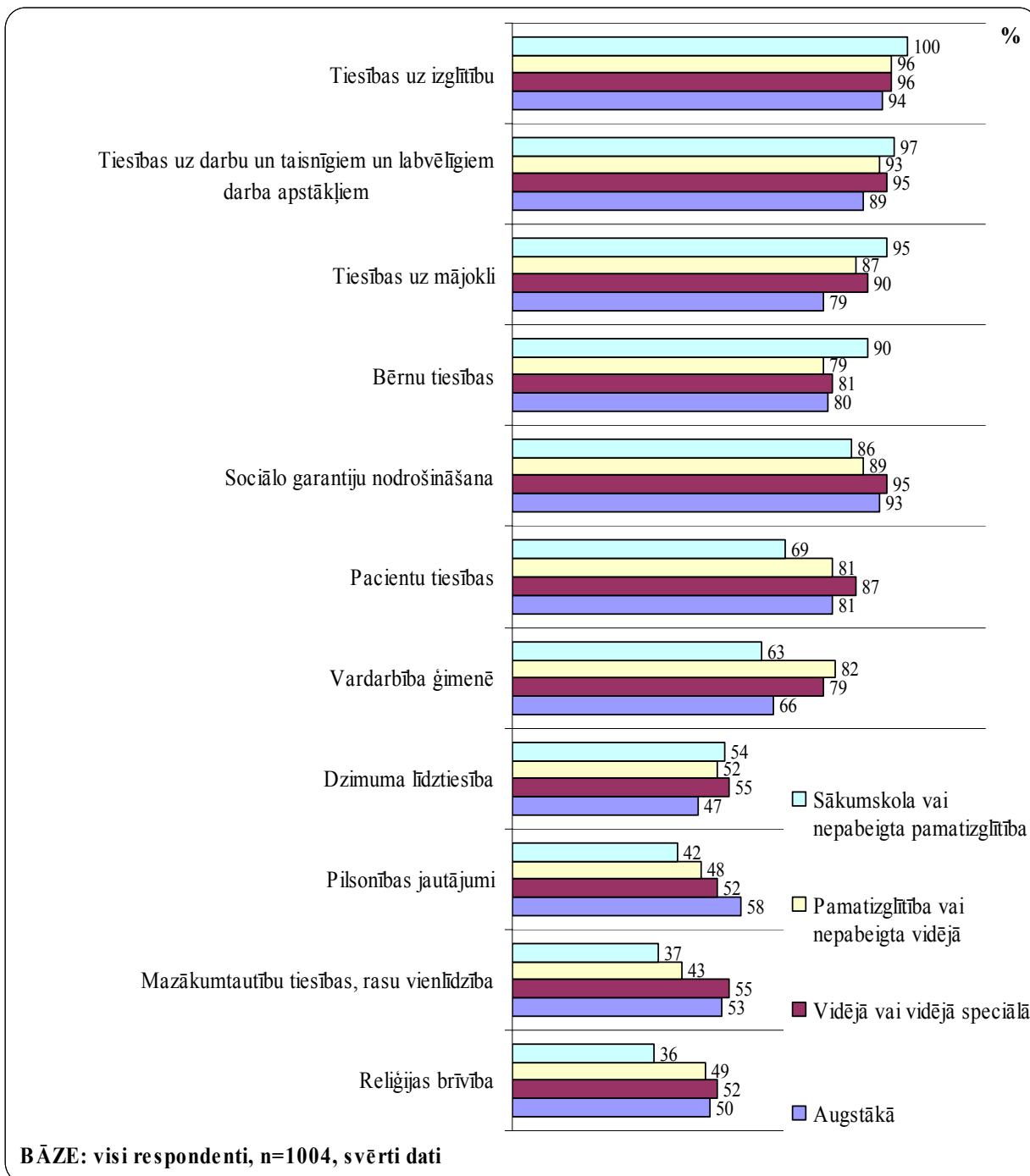
5.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pa vecuma grupām

Iedzīvotāji ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatizglītību vairāk kā citi uzsver tiesības uz izglītību (sākumskolas vai nepabeigta pamatizglītība – 100%, pārējie – 94–96%), tiesības uz darbu (97% un 89–95%), tiesības uz mājokli (95% un 79–90%) un bērnu tiesības (90% un 79–81%). Tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu (95%) un pacientu tiesības (87%) vairāk aktuālas ir iedzīvotājiem ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību.

Savukārt iedzīvotāji ar augstāko izglītību salīdzinoši biežāk kā ļoti svarīgu atzīst pilsonības jautājumu (augstākā – 58%, vidējā vai vidējā speciālā – 52%, pamatizglītība vai nepabeigta vidējā – 48%, sākumskolas vai nepabeigta pamatizglītība – 42%).

6.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc izglītības līmeņa

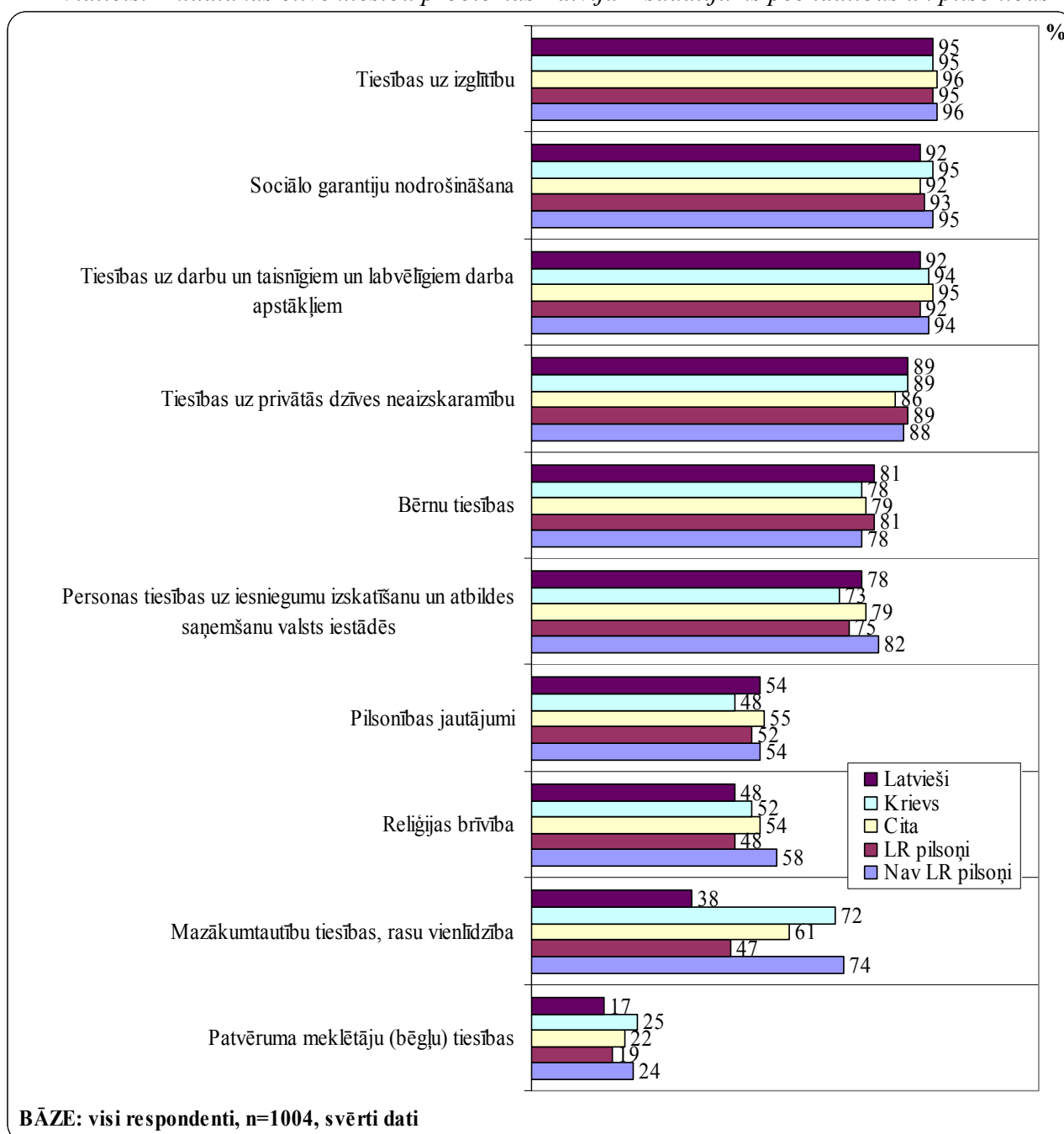

Neatkarīgi no tautības un pilsonības vienlīdz daudz iedzīvotāju kā ļoti svarīgām vērtē tiesības uz izglītību (95–96%), tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu (92–95%) un tiesības uz darbu (92–95%).

Krievu un citu tautību pārstāvji biežāk kā ļoti svarīgu atzīst reliģijas brīvību (attiecīgi 52% un 54%), savukārt tikai 48% latviešu to uzskata par ļoti svarīgu. Ja pilsonības jautājumā atšķirības starp dažādu tautību pārstāvju atbildēm nav novērojama, tad jautājumā par mazākumtautību tiesībām un rasu nevienlīdzību tā ir ievērojama. Tā 72% krievu un 61% citu tautību pārstāvju uzskata tās par ļoti svarīgām, bet latviešu vidū tā uzskata tikai 38%.

Iedzīvotāji, kuri nav Latvijas Republikas pilsoņi, atšķirībā no pilsoņiem ievērojami biežāk uzsver atsevišķu tiesību aktualitāti – piemēram, reliģijas brīvību (nepilsoņi – 58% un pilsoņi – 48%), mazākumtautību tiesības un rasu vienlīdzību (74% un 47%) un personas tiesības uz iesniegumu izskatīšanu un atbildes saņemšanu valsts iestādēs (82% un 75%).

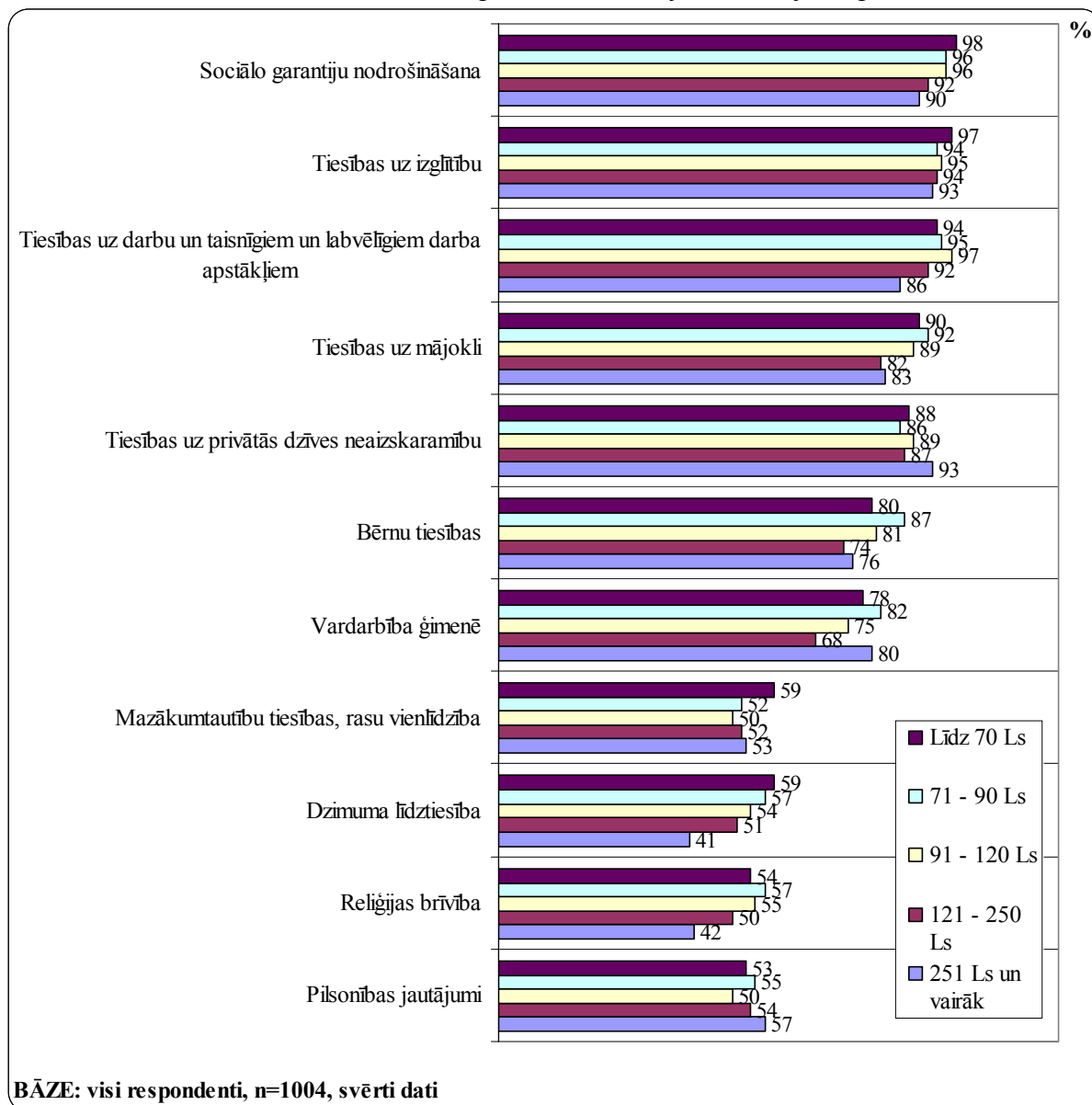
7.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc tautības un pilsonības

Analizējot atbilžu sadalījumu dažādās ienākumu grupās, ir redzams, ka iedzīvotāji ar zemākiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli biežāk min tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu (ienākumi līdz Ls 70 – 98%, pārējie – 90–96%), tiesības uz izglītību (97% un 93–95%), mazākumtautību tiesības un rasu vienlīdzību (59% un 50–53%) un dzimumu līdztiesību (59% un 41–57%).

Savukārt iedzīvotāji ar augstākiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli salīdzinājumā ar citiem biežāk kā ļoti svarīgas uzskata tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (ienākumi vairāk par Ls 251 – 93%, pārējie – 86–89%).

8.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc ienākumu līmeņa

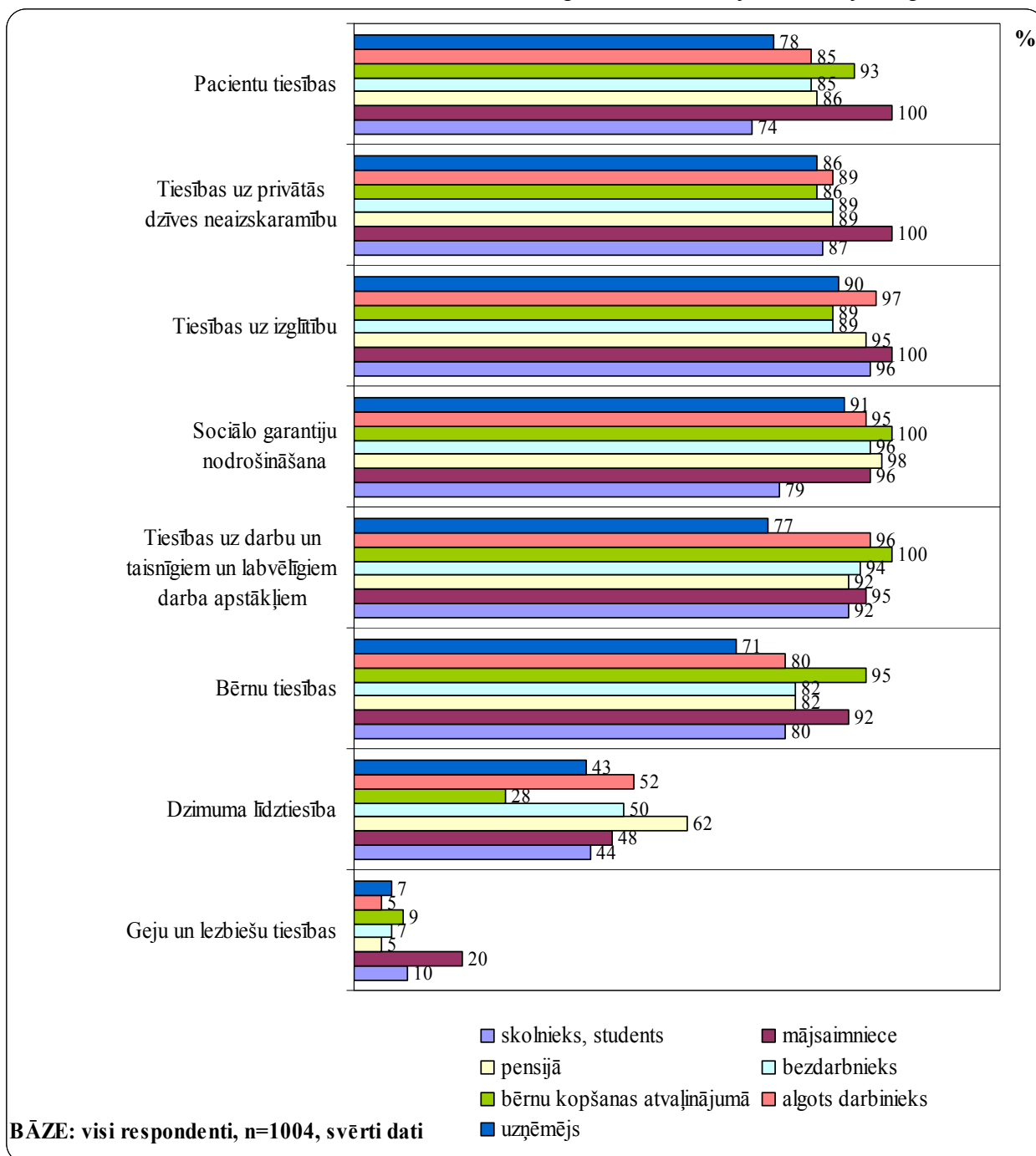
Salīdzinot attieksmi pret cilvēktiesību problēmām dažādās iedzīvotāju sociālā statusa grupās, jāsecina, ka māsaimniecēm vairāk nekā citiem aktuālākas šķiet pacientu tiesības (māsaimnieces – 100%, pārējie – 74–93%) un tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (100% un 86–89%). Gan māsaimnieces, gan iedzīvotāji bērnu kopšanas atvaļinājumā salīdzinoši biežāk kā ļoti svarīgas uzskata bērnu tiesības (bērnu kopšanas atvaļinājumā – 95%, māsaimnieces – 92%).

Vēl iedzīvotāji bērnu kopšanas atvaļinājumā biežāk nekā citi par ļoti svarīgām atzīst tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu (bērnu kopšanas atvaļinājumā – 100%, pārējie – 79–91%) un tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem (100% un 77–96%). To varētu izskaidrot gan ar to, ka bērnu kopšanas atvaļinājumā daļu ienākumu veido valsts izmaksātais pabalsts, gan ar to, ka uz kādu laiku cilvēks nav iesaistīts darba tirgus apritē.

Skolēni un studenti retāk nekā citi par ļoti svarīgām min tiesības uz sociālo tiesību nodrošinājumu (79%) un pacientu tiesības (74%), savukārt uzņēmēji – tiesības uz darbu (77%) un bērnu tiesības (71%).

Interesanti, ka dzimumu līdztiesības jautājums aktuālāks šķiet pensionāriem (pensijā – 62%, pārējie – 28–52%), savukārt geju un lezbiešu tiesības – iedzīvotājiem bērnu kopšanas atvaļinājumā (bērnu kopšanas atvaļinājumā – 20%, pārējie – 5–10%). Iespējams, tas izskaidrojams ar to, ka šīm iedzīvotāju grupām salīdzinoši vairāk atliek laika interesēties par sabiedrības dienas kārtībā aktuāliem jautājumiem.

9.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc statusa

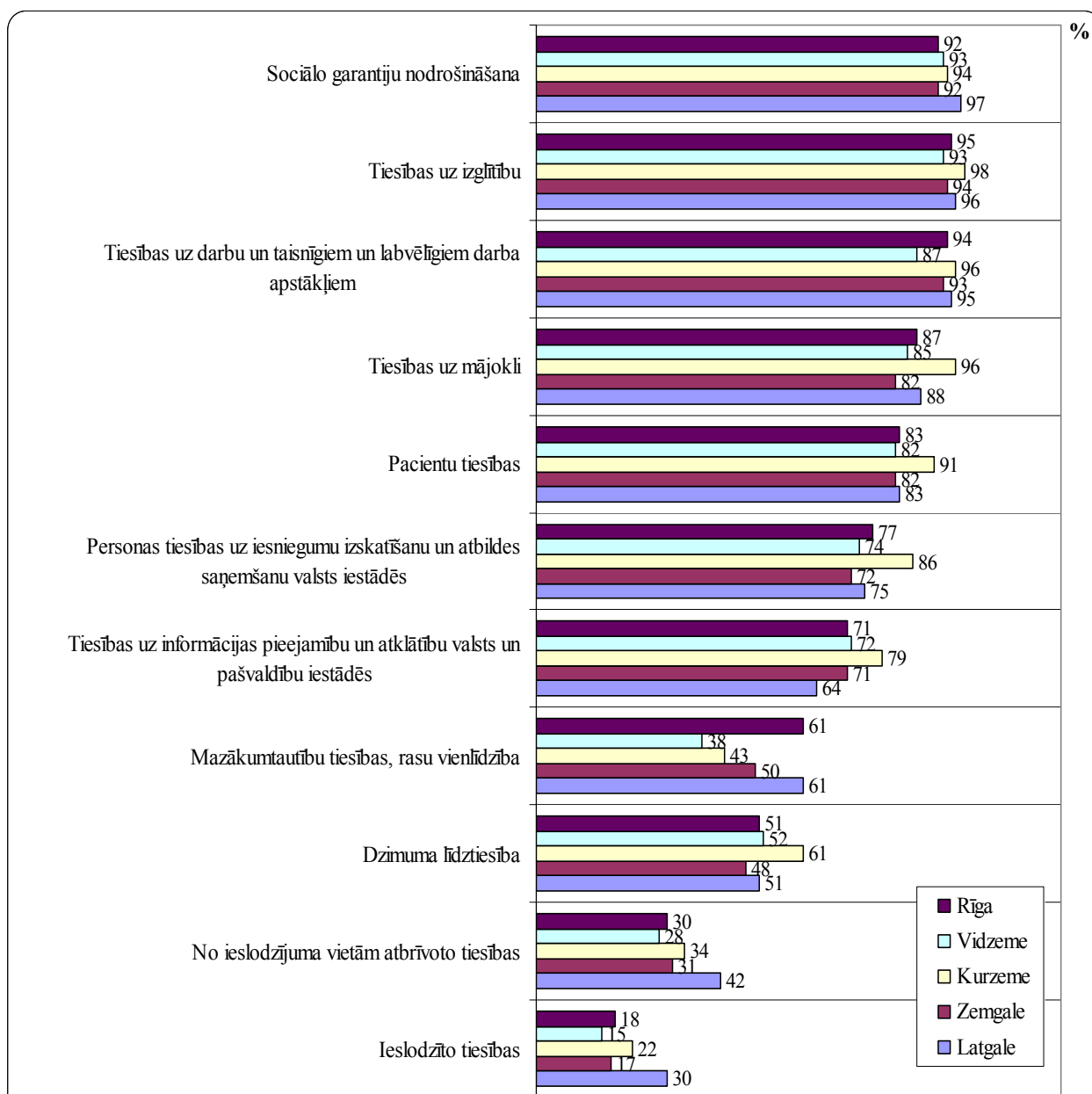

Dažādos Latvijas reģionos iedzīvotāju skatījums uz to, kuras ir aktuālākās cilvēktiesību problēmas, ir atšķirīgs. Piemēram, Kurzemē dzīvojošajiem aktuālākas ir tiesības uz mājokli (Kurzeme – 96%, citur – 82–88%), pacientu tiesības (91% un 82–83%), tiesības uz iesniegumu izskatīšanu un atbildes saņemšanu valsts iestādēs (Kurzeme – 86%, citur – 72–77%) un tiesības uz informācijas pieejamību un atklātību valsts pašvaldību iestādēs (Kurzeme – 79%, citur – 64–72%).

Latgalē dzīvojošie salīdzinoši biežāk par ļoti svarīgām atzīst tādu sociālo grupu kā no ieslodzījuma vietām atbrīvoto (Latgale – 42%, citur – 28–34%) un ieslodzīto tiesības (Latgale – 30%, citur – 17–22%).

Rīgā un Latgalē dzīvojošie lielākā mērā nekā iedzīvotāji citos reģionos par ļoti svarīgām uzskata mazākumtautību tiesības un jautājumu par rasu vienlīdzību (Rīga – 61%, Latgale – 61%, pārējā Latvijā – 38–50%), kas izskaidrojams ar lielāku cittautiešu īpatsvaru šajos reģionos.

10.attēls. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – sadalījums pēc reģioniem

BĀZE: visi respondenti, n=1004, svērti dati

Salīdzinot 2006. gada pētījuma datus ar iepriekšējās, t.i., 2000. gada aptaujas datiem, ir jāsecina, ka vairāku jautājumu aktualitāte ir mazinājusies, savukārt citi ir kļuvuši aktuālāki, un iedzīvotāji uzskata, ka tie būtu risināmi pirmām kārtām.

Pēc Latvijas iedzīvotāju domām, mazāk aktuālas ir kļuvušas bērnu tiesību (2000. gadā iedzīvotāji to bija atzinuši kā 4. aktuālāko, 2006. gadā tā pēc ranga atrodas 10. vietā) un tiesības uz tiesu (2000. gadā – 10., 2006. gadā – 11.).

Ievērojami aktuālākas ir kļuvušas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (2000. gadā iedzīvotāji to novērtējuši kā 11. aktuālāko, 2006. gadā tā pēc ranga atrodas 5. vietā) un invalīdu tiesības (2000. gadā – 8., 2006. gadā – 4.).

Sešu gadu laikā nav mainījies iedzīvotāju viedoklis par trīs aktuālākajām cilvēktiesību problēmām Latvijā, proti, tās vēl arvien ir tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu, tiesības uz darbu, tiesības uz izglītību. Taču, salīdzinot ar 2000. gada aptaujas datiem, 2006. gadā iedzīvotāji uzskata, ka pirmām kārtām ir jārisina tiesības uz izglītību (iepriekš 3. aktuālākā), tad tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu (1.) un visbeidzot tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem (2.).

1.tabula. Aktuālākās cilvēktiesību problēmas Latvijā – rangs pa gadiem

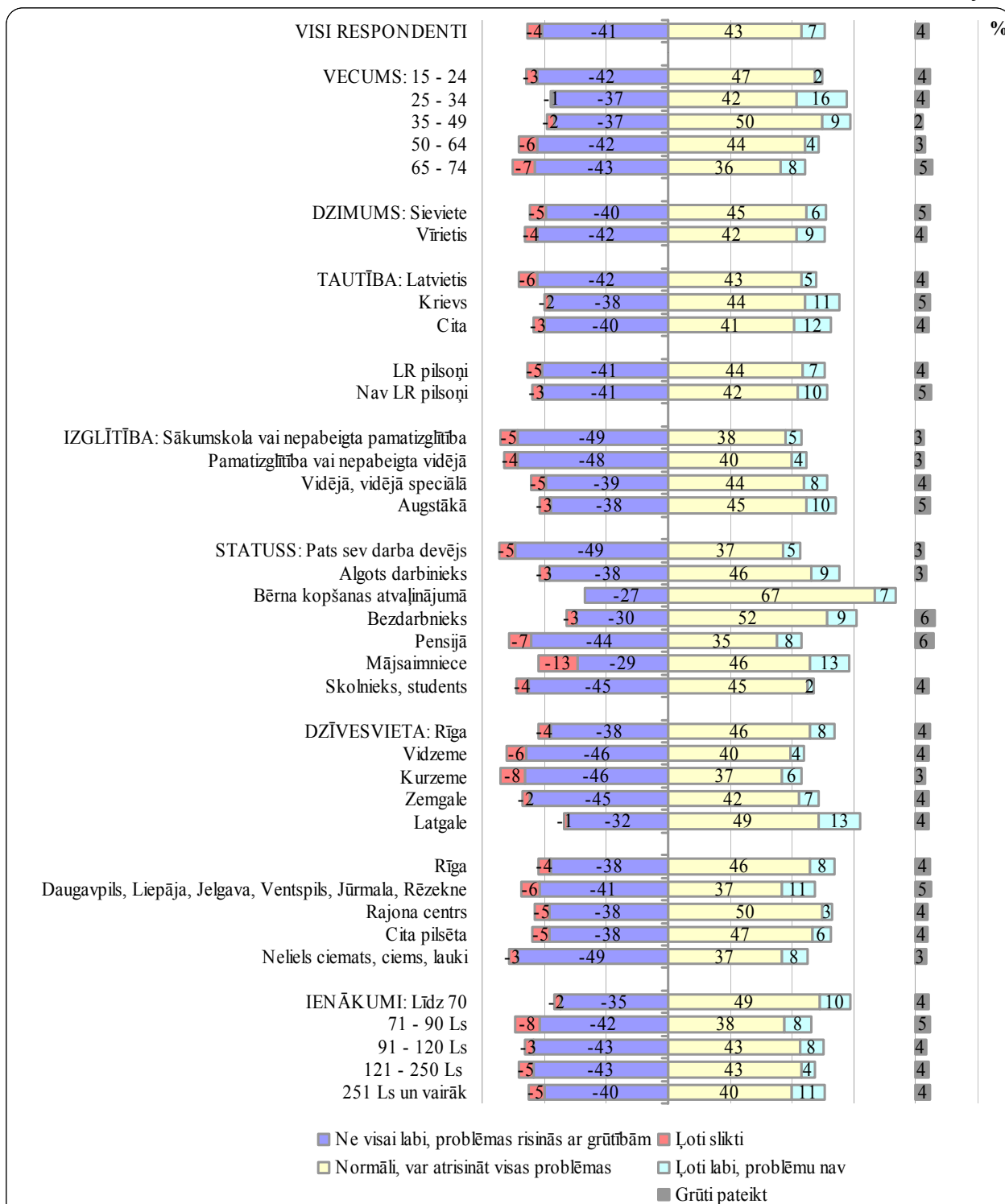
	2000	2006
Tiesības uz izglītību	3	1
Tiesības uz sociālo garantiju nodrošinājumu	1	2
Tiesības uz darbu, taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem	2	3
Invalīdu tiesības	8	4
Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību	11	5
Tiesības uz mājokli	6	6
Tiesības uz veselībai drošu vidi	9	7
Tiesības uz īpašumu	-	8
Pacientu tiesības	12	9
Bērnu tiesības	4	10
Tiesības uz taisnīgu, atklātu un savlaicīgu tiesu	10	11
Tiesības uz iesniegumu izskatīšanu un atbildes saņemšanu valsts iestādēs	15	12

3.2. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

4% respondentu uzskata, ka Latvijā cilvēktiesības tiek ievērotas ļoti slikti, bet 41% - ka ne visai labi un ka problēmas šajos jautājumos risinās ar grūtībām. Tomēr nedaudz vairāk Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka Latvijā cilvēktiesību ievērošanai ir vairāk pozitīva tendence („ļoti labi” – 7%, „normāli, visas problēmas var atrisināt” – 43%).

11.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

BĀZE: visi respondenti, n=1004, svērti dati

Analizējot cilvēktiesību ievērošanas jautājumu sociāli demogrāfiskā griezumā, jāsecina, ka kritiskāk noskaņoti ir latvieši; iedzīvotāji vecāki par 50 gadiem; iedzīvotāji ar neiegūtu vidējo izglītību; laucinieki, kā arī uzņēmēji un pensionāri.

Jāatzīmē, ka galēji neapmierināti („ļoti slikti”) ar situāciju cilvēktiesību ievērošanas jomā vairāk ir latvieši (6%, nelatviešu vidū – 2–3%), mājsaimnieces un pensionāri (attiecīgi 13% un 7%, pārējie – 3–5%), kā arī iedzīvotāji, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir robežās no Ls 71 līdz Ls 90 (8%, pārējiem – 2–5%).

Aptaujas gaitā cilvēkus, kuri nav apmierināti ar jautājumu risināšanas praksi cilvēktiesību ievērošanas jomā, lūdza izvēlēties vienu, pēc viņu domām, būtiskāko iemeslu, kādēļ cilvēktiesības Latvijā netiek ievērotas pietiekamā līmenī. Iedzīvotāji kā būtiskāko iemeslu visbiežāk atzīmē politisko situāciju (34%). Tāpat arī salīdzinoši bieži iedzīvotāji Latvijas ekonomiskā situāciju (17%) un korupciju (19%) norāda kā iemeslus, kādēļ netiek ievērotas cilvēktiesības.

Salīdzinot, kādi cilvēktiesību nepietiekamās ievērošanas iemesli tiek izvirzīti dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās, redzam zināmas atšķirības. Piemēram, iedzīvotāji vecumā no 25 – 34 gadiem vairāk nekā pārējie min tiesisko zināšanu trūkumu (13%, pārējie – 7–8%). Savukārt iedzīvotāji vecāki par 65 gadiem retāk nekā citi uzsver ekonomiskās situācijas ietekmi (9%, pārējie – 19–21%).

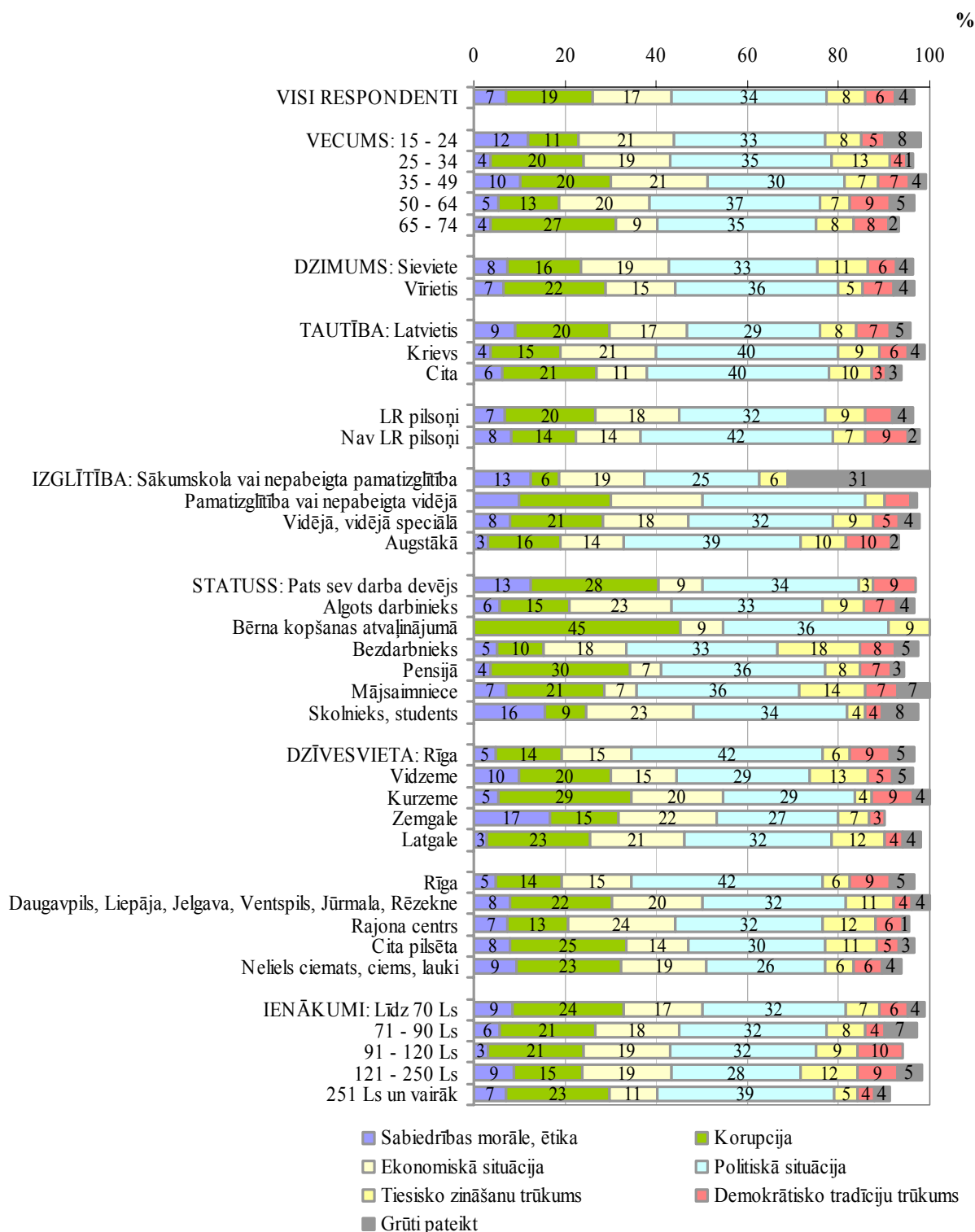
Sievietes biežāk nekā vīrieši norāda uz tiesisko zināšanu trūkumu (sievietes – 11%, vīrieši – 5%), savukārt vīrieši – uz korupciju (sievietes – 16%, vīrieši – 22%).

Sabiedrības morāli un ētiku vairāk uzsver skolēni un studenti (16%, pārējie – 4–13%), savukārt korupciju biežāk min iedzīvotāji bērnu kopšanas atvaļinājumā un pensionāri (attiecīgi 45% un 30%, pārējie – 9–28%). Bezdarbnieki vairāk norāda uz tiesisko zināšanu trūkumu (18%, pārējie – 3–14%).

Attiecībā uz „politisko situāciju” kā cilvēktiesību nepietiekamās ievērošanas iemeslu, visu citu sociāli demogrāfisko grupu vidū izdalās nepilsoņi (nepilsoņi – 42%, pilsoņi – 32%), iedzīvotāji ar augtāko izglītību (augstākā – 39%, pārējie – 25–36%), rīdzinieki (Rīga – 42%, citur – 27–32%) un iedzīvotāji, kuru ienākumi uz vienu cilvēku ģimenē ir lielāki par Ls 251 (39%, pārējie – 28–32%). Interesanti, ka latvieši salīdzinājumā ar cittautiešiem politisko situāciju neuzskata par tik būtisku nepietiekamas cilvēktiesību neievērošanas iemeslu (latvieši – 29%, cittautieši – 40%).

31% iedzīvotāju ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatizglītību bija problēmas nosaukt svarīgāko iemeslu, kādēļ cilvēktiesības Latvijā netiek ievērotas pietiekamā līmenī.

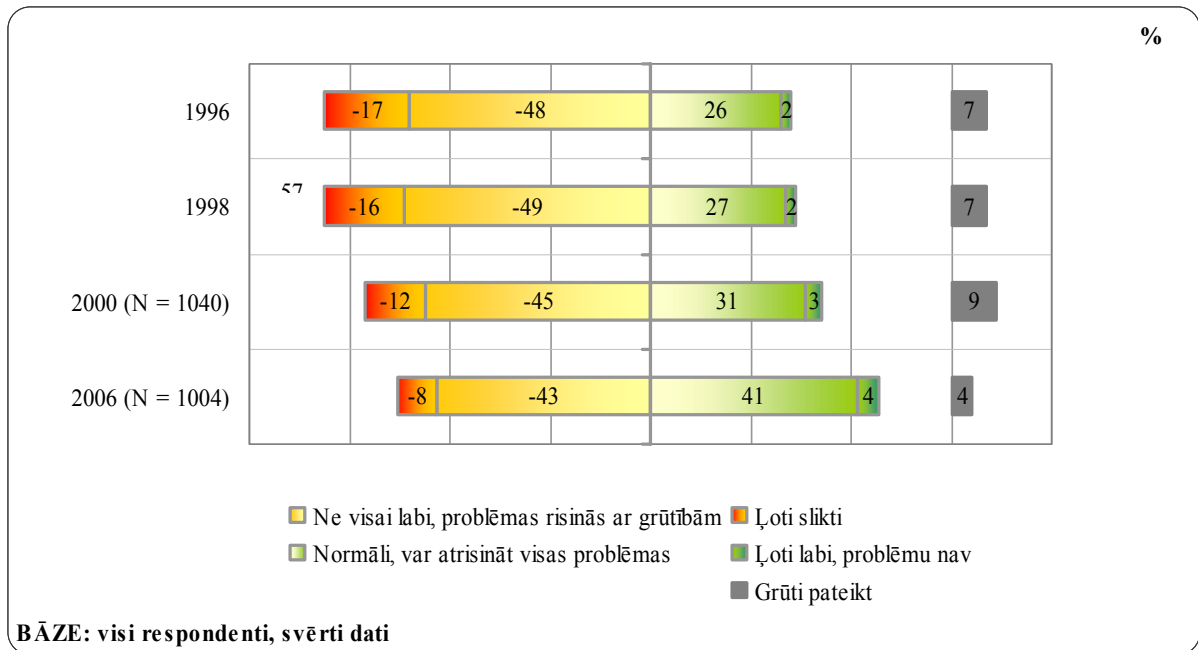
12.attēls. Civiltiesību nepietiekamas ievērošanas iemesli – sadalījums pēc sociāli demogrāfiskām grupām

BĀZE: respondenti, kuri uzskata, ka Latvijā netiek ievērotas civiltiesības, n=509, svērti dati

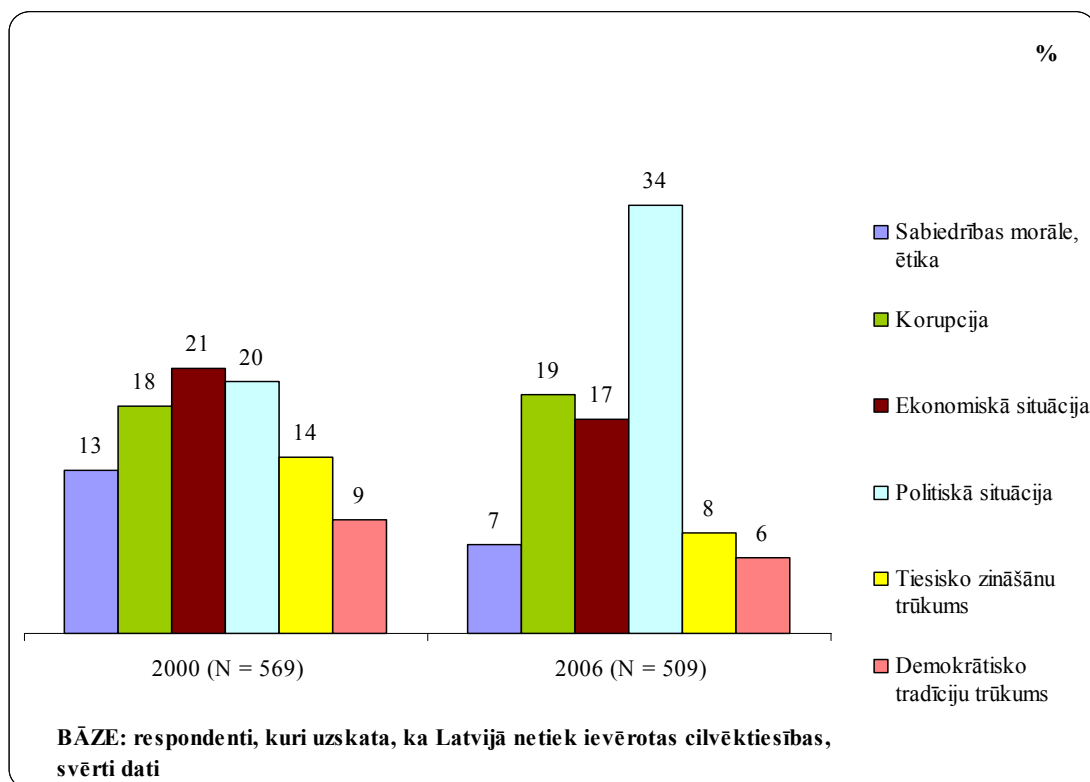
Salīdzinot ar trīs iepriekšējiem pētījumiem, 2006. gada aptaujas rezultāti rāda, ka valstī ir nedaudz samazinājies (par 6%) to cilvēku skaits, kuri negatīvi vērtē civiltiesību ievērošanas praksi Latvijā. Savukārt šajā jautājumā pozitīvi noskaņoto iedzīvotāju skaits ir nedaudz palielinājies (par 11% vairāk ir to, kuri uzskata, ka Latvijā civiltiesību ievērošanas jomā viss ir „ļoti labi, problēmu nav” vai „normāli, var atrisināt visas problēmas”).

13.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā – rādītāju dinamika

Pēdējo sešu gadu laikā ir mainījies arī iedzīvotāju viedoklis par svarīgākajiem iemesliem, kādēļ cilvēktiesības Latvijā netiek ievērotas pietiekamā līmenī. Ievērojami pieaudzis iedzīvotāju skaits, kas nepietiekamu cilvēktiesību ievērošanu pamato ar politisko situāciju (par 14%).

14.attēls. Cilvēktiesību nepietiekamas ievērošanas iemesli – rādītāju dinamika

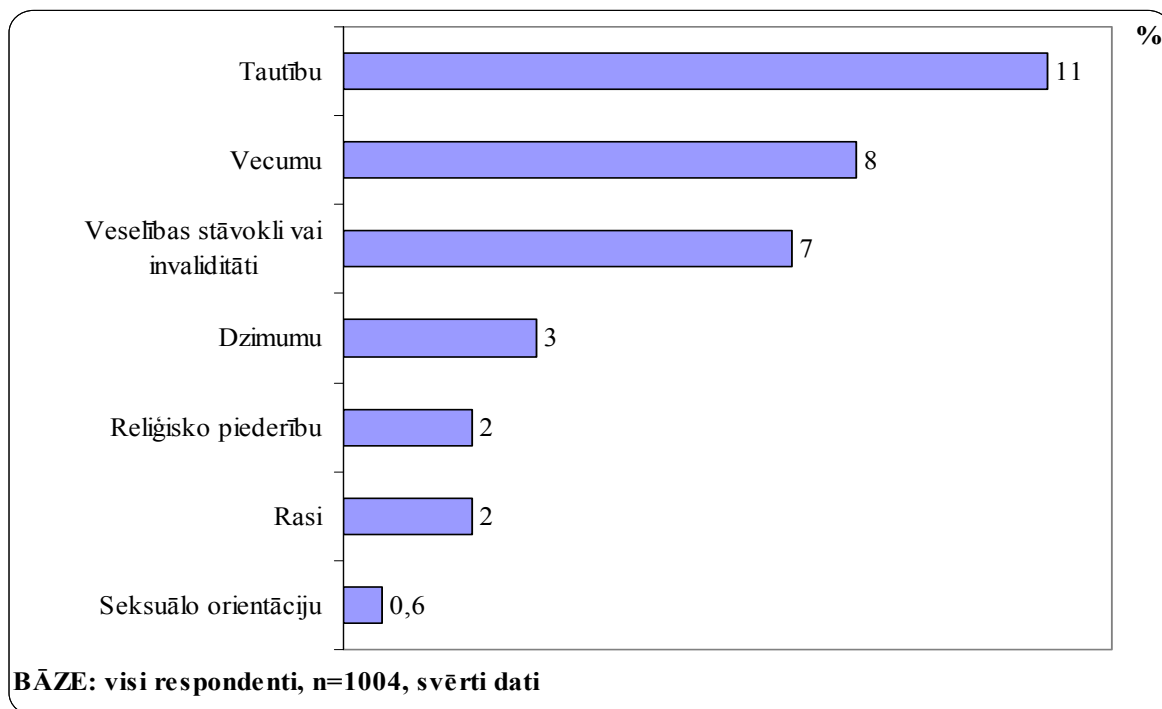
Iedzīvotāji nedaudz retāk nepietiekamu cilvēktiesību ievērošanu Latvijā saista ar sabiedrības morāli un ētiku (samazinājies par 6%), ar ekonomisko situāciju (samazinājies par 4%), ar tiesisko zināšanu trūkumu (samazinājies par 6%) un ar demokrātisko tradīciju trūkumu (samazinājies par 3%).

3.3. Cilvēktiesību pārkāpšana un diskriminācija

Pēdējo trīs gadu laikā 23% respondentu pret sevi izjutuši netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi. Visvairāk respondenti to izjutuši saistībā ar savu tautību (11%), vecumu (8%) un veselības stāvokli vai invaliditāti (7%). Daudz retāk respondenti saskārušies ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi saistībā ar dzimumu (3%), reliģisko piederību (2%), rasi (2%), kā arī ar seksuālo orientāciju (0,6%).

15.attēls. Saskaņā ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi

Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi saistībā ar Jūsu...?

Netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi saistībā ar tautību vairāk izjutuši gados jauni respondenti (vecumā līdz 34 gadiem – 13–15%); krievu tautības pārstāvji (18%); nepilsoņi (17%); respondenti ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatizglītību (19%); bezdarbnieki (22%) un respondenti bērnu kopšanas atvaļinājumā (20%); rīdzinieki (15%); kā arī respondenti, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli pārsniedz Ls 251 (15%).

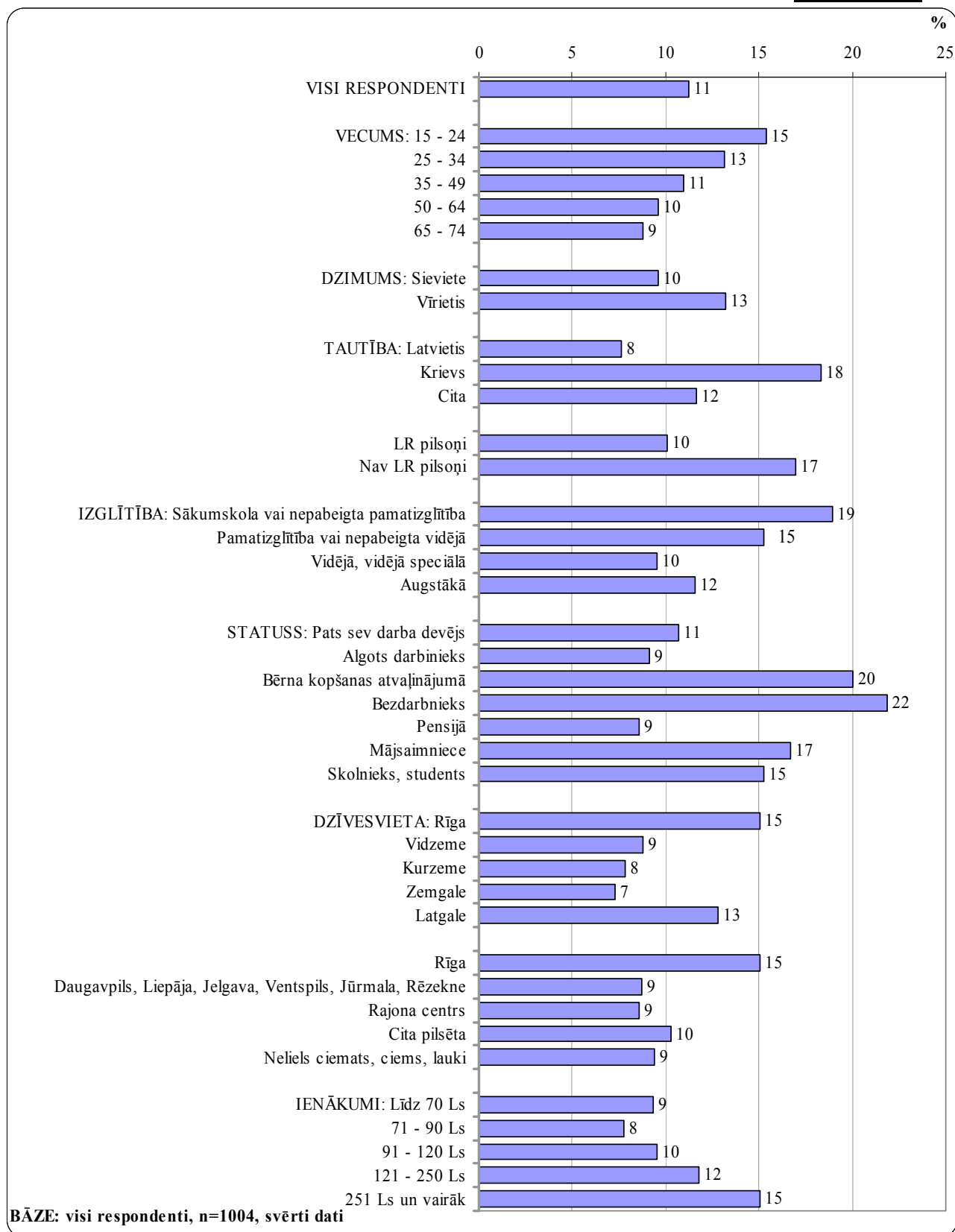
Saistībā ar savu rasi netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi visvairāk izjutuši nepilsoņi (5%); bezdarbnieki (8%) un māsaiņnieces (8%), kā arī lauku iedzīvotāji (5%) un respondenti ar zemiem ienākumiem (līdz Ls 70 – 5%). Savukārt saistībā ar dzimumu šādu attieksmi vairāk izjutuši respondenti līdz 24 gadu vecumam (7%); respondenti ar augstāko izglītību (6%); respondenti bērnu kopšanas atvaļinājumā (7%), kā arī skolēni un studenti (7%).

Netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi saistībā ar savu vecumu vairāk izjutuši respondenti ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatizglītību (14%); bezdarbnieki (17%); skolēni un studenti (11%); rīdzinieki (11%) un respondenti ar zemiem ienākumiem (11%). Tajā pašā laikā šādu attieksmi saistībā ar savu veselības stāvokli vai invaliditāti vairāk izjutuši respondenti bērnu kopšanas atvaļinājumā (20%) un bezdarbnieki (17%), kā arī respondenti, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir robežās no Ls 71 līdz Ls 90 (12%).

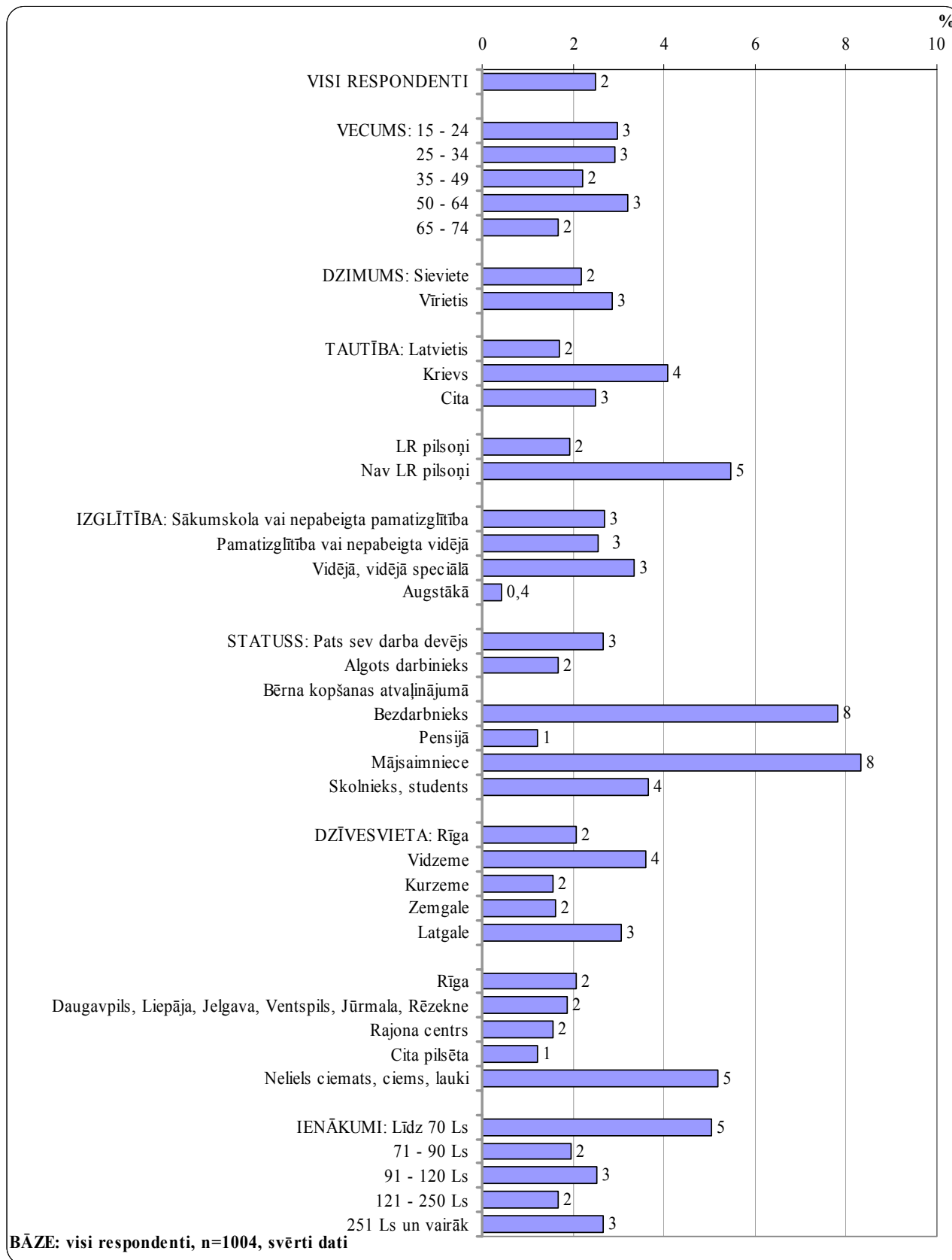
5% respondentu ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatizglītību, 4% respondentu no Vidzemes un 4% respondentu no laukiem visvairāk izjutuši netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi pret sevi saistībā ar reliģisko piederību. Savukārt saistībā ar seksuālo orientāciju visvairāk netaisnīgu

vai aizskarošu attieksmi izjutuši cittautieši (1,7%); bezdarbnieki (1,6%) un respondenti no laukiem (2,4%).

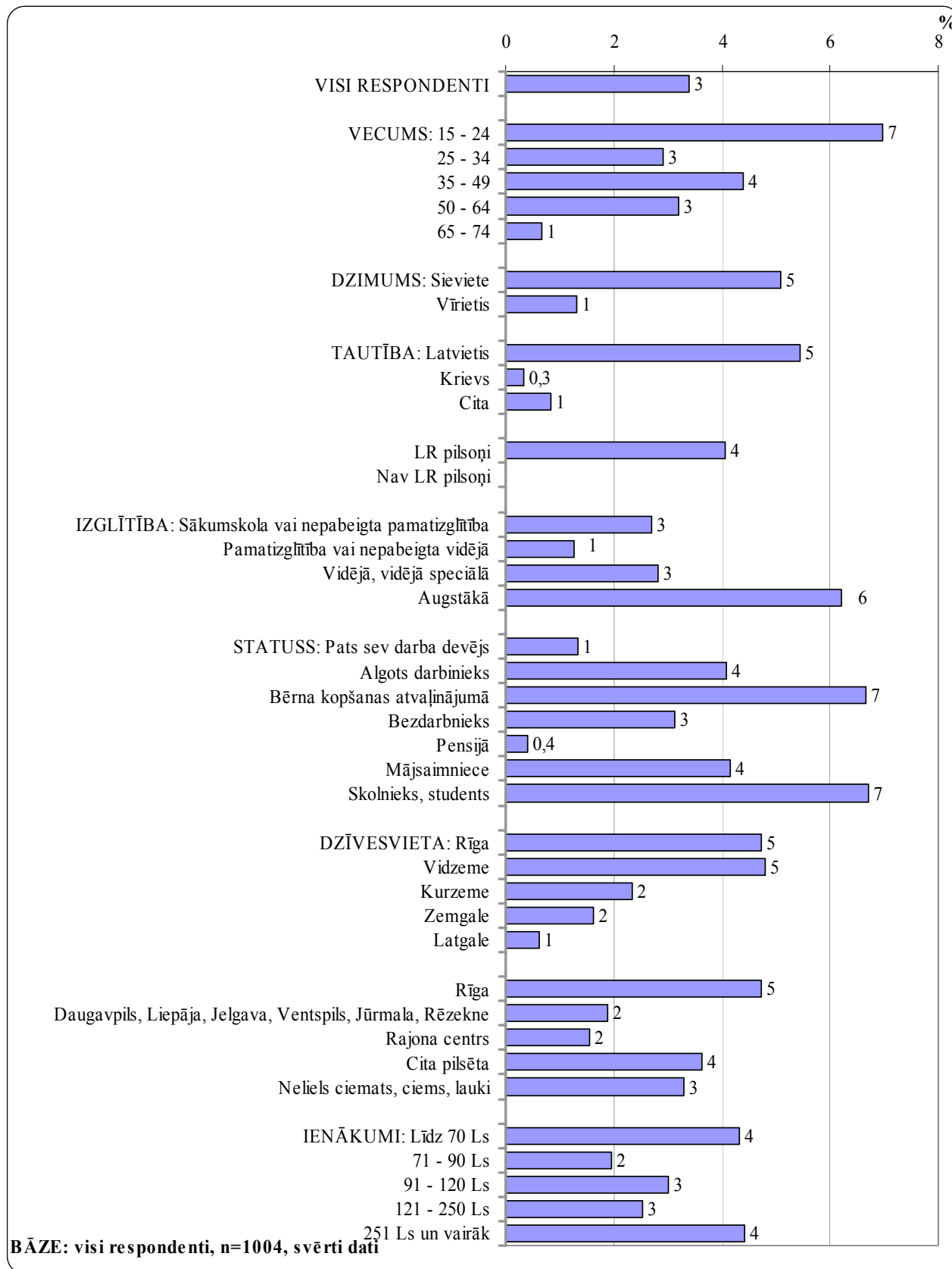
15.1.attēls. Saskašanās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
saistībā ar Jūsu tautību?

15.2.attēls. Saskašanās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu rasi?

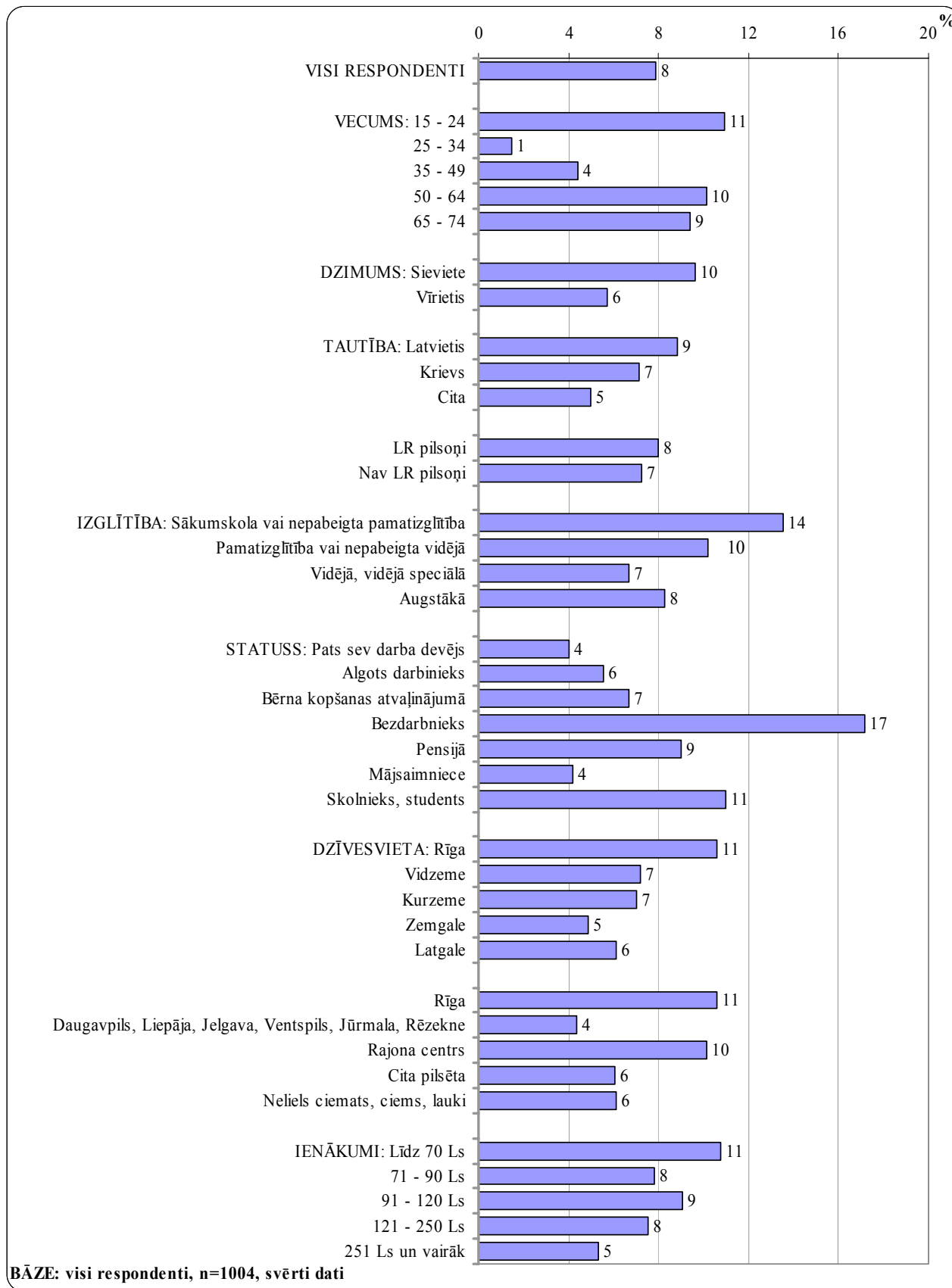

15.3.attēls. Saskaņās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu dzimumu?

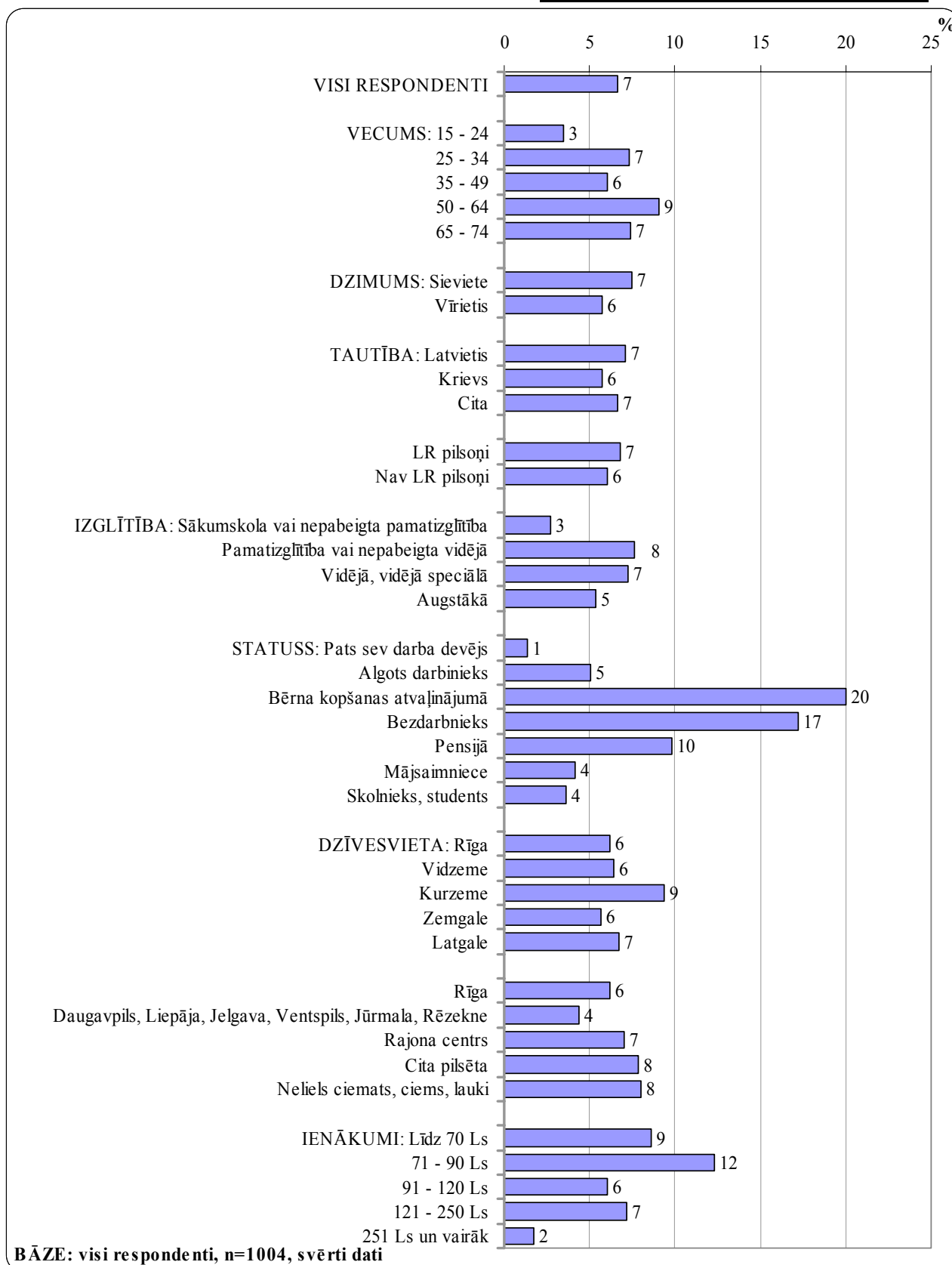

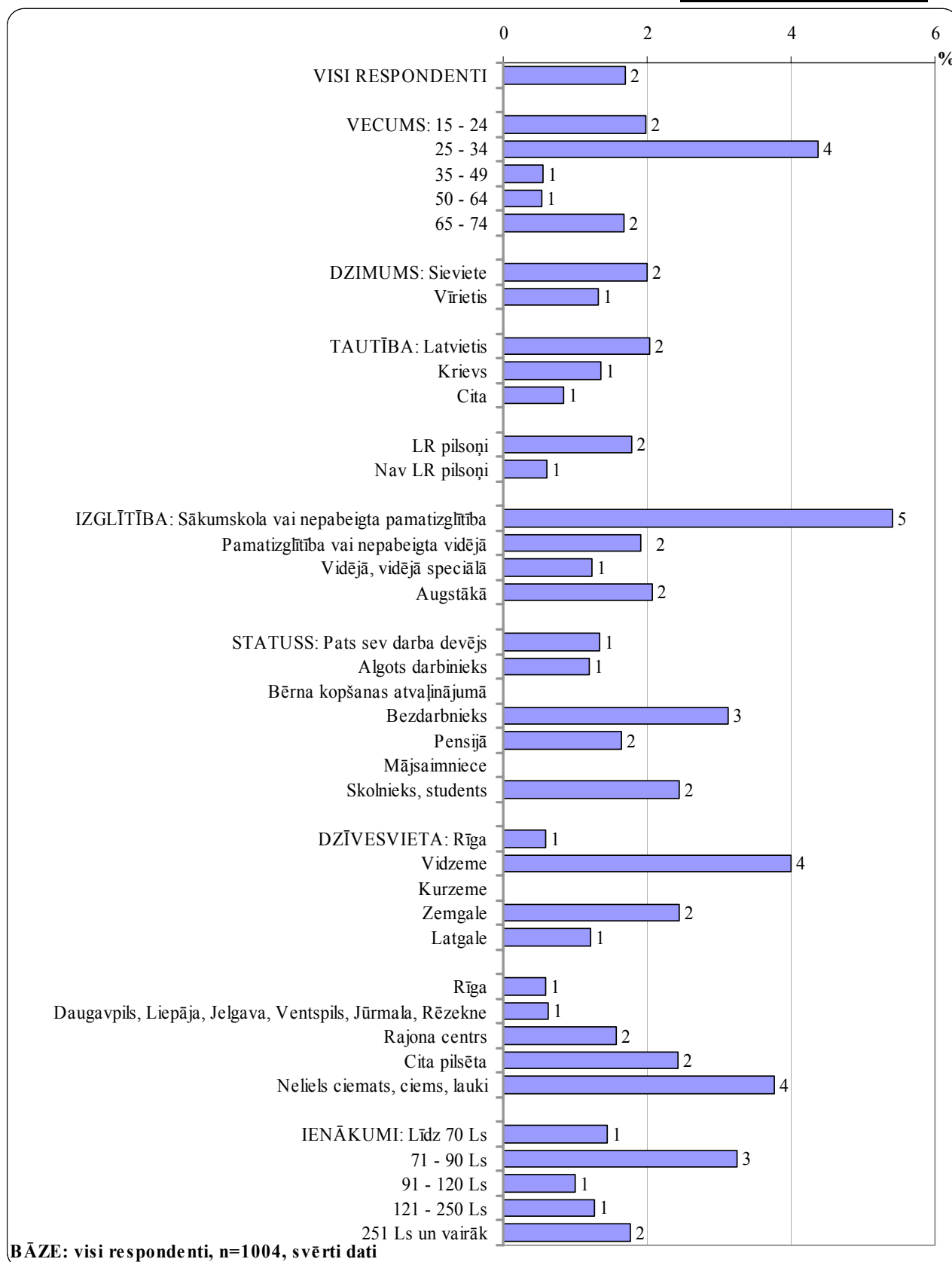
15.4.attēls. Saskaņās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
**Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu vecumu?**

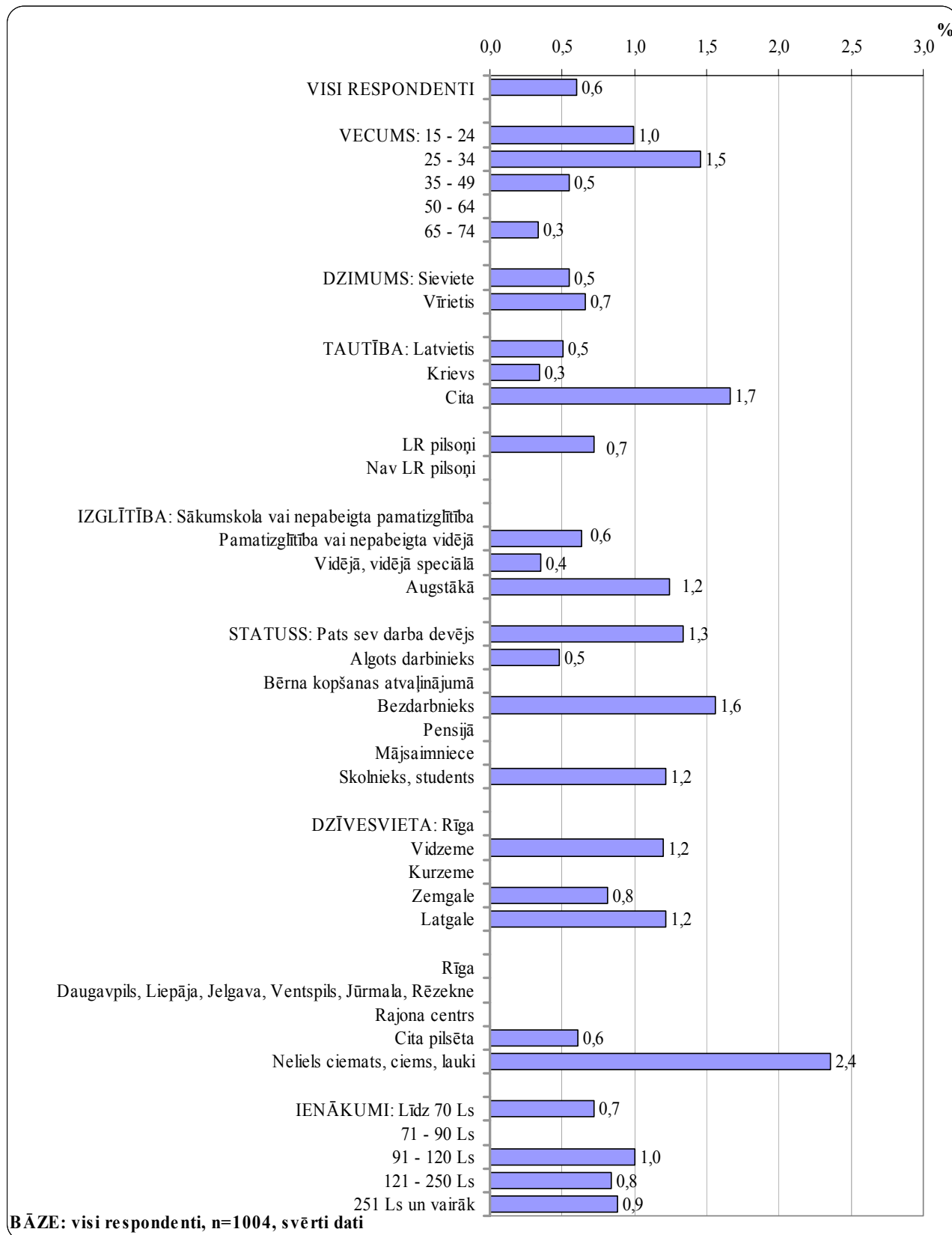
15.5.attēls. Saskaņās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu veselības stāvokli vai invaliditāti?

15.6.attēls. Saskaņās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu reliģisko piederību?

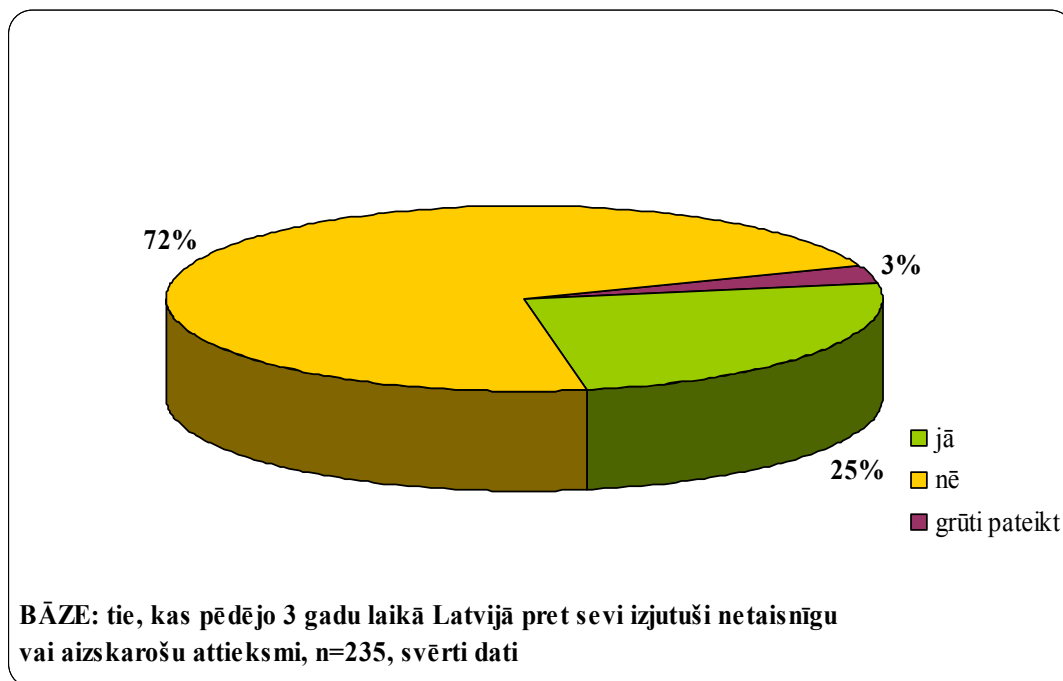
15.7.attēls. Saskaņās ar netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 Vai pēdējo 3 gadu laikā Latvijā esat pret sevi izjutis netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi
 saistībā ar Jūsu seksuālo orientāciju?

Izvērtējot pētījuma rezultātus, jāsecina, ka ne vienmēr netaisnīga vai aizskaroša attieksme saistībā ar tautību, dzimumu, vecumu vai kādu citu faktoru tiek uztverta kā cilvēktiesību pārkāpums un diskriminācija. Kopumā **10%** respondentu uzskata, ka pēdējo trīs gadu laikā Latvijā ir bijušas pārkāptas viņu cilvēktiesības. Savukārt no tiem, kas pēdējo trīs gadu laikā pret sevi izjutuši netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi, tikai ceturtdaļa uzskata, ka ir pārkāptas viņu cilvēktiesības.

16.attēls. Cilvēktiesību pārkāpšana un diskriminācija

Vai Jūsu cilvēktiesības ir bijušas pārkāptas vai Jūs esat diskriminēts pēdējo 3 gadu laikā?

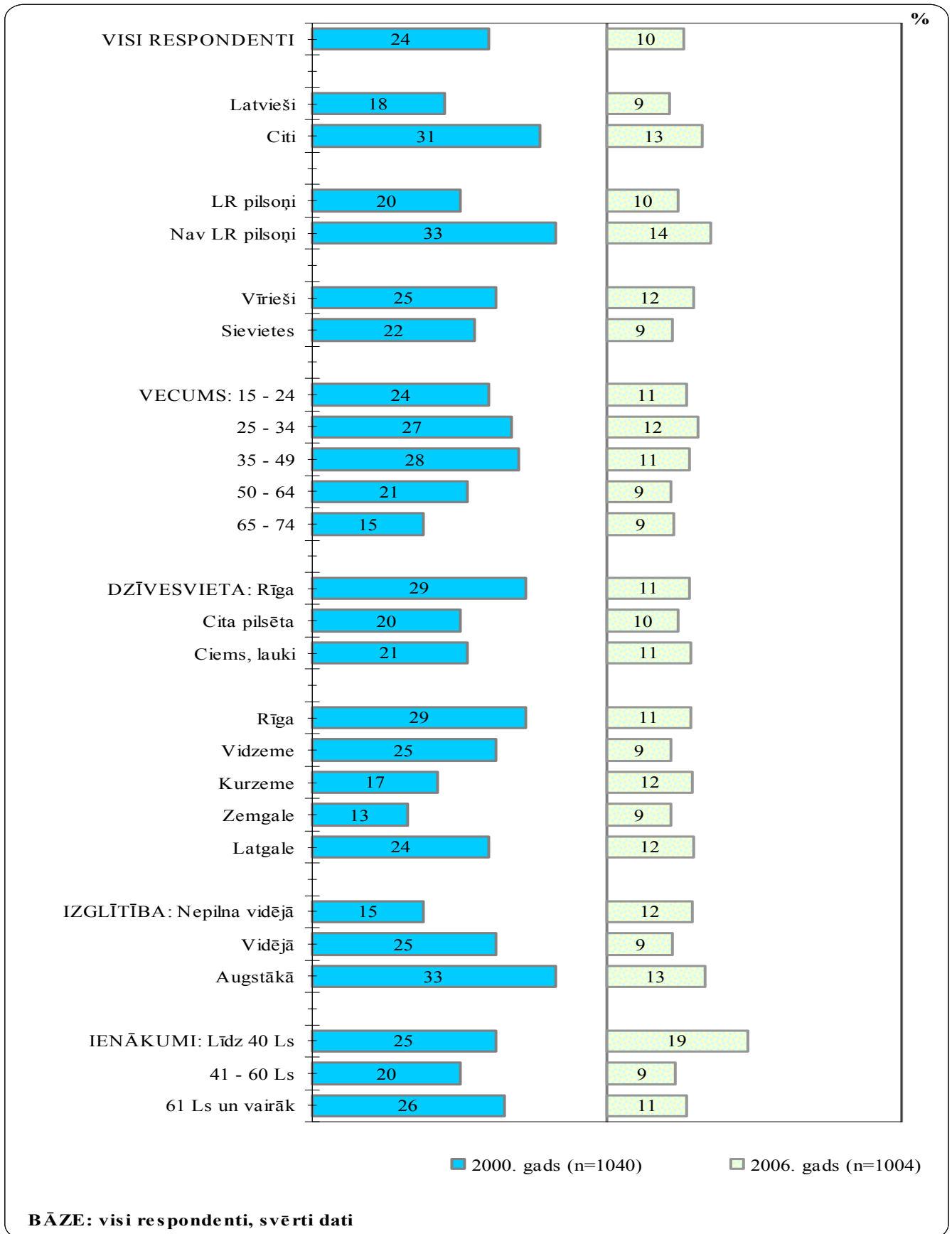

Biežāk diskriminācijas faktu atzīst nelatvieši (13%), iedzīvotāji, kas nav Latvijas Republikas pilsoņi (14%), vīrieši (12%), iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem (19%). Savukārt retāk par savu diskrimināciju runā iedzīvotāji vecāki par 50 gadiem (9%), iedzīvotāji ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību (9%), kā arī Vidzemē (9%) un Zemgalē (9%) dzīvojošie respondenti.

Salīdzinot 2006. gada aptaujas rezultātus ar 2000. gada aptaujā iegūtajiem, jāsecina, ka Latvijā samazinājies to iedzīvotāju skaits, kas personīgi saskārušies ar diskrimināciju vai arī kas vēlas atzīt diskriminācijas un cilvēktiesību pārkāpšanas faktu (par 14%).

Iegūto rādītāju dinamika rāda, ka cilvēktiesību pārkāpšana un diskriminācija dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās ir saglabājusī pirms sešiem gadiem uzrādītās tendences. Tomēr jāatzīst, ka 2006. gadā daudz retāk nekā 2000. gadā ar diskrimināciju saskārušies nelatvieši (to skaits samazinājies par 18%), iedzīvotāji, kas nav Latvijas Republikas pilsoņi (par 19%), rīdzinieki (par 18%) un iedzīvotāji ar augstāko izglītību (par 20%).

17.attēls. Cilvēktiesību pārkāpšana un diskriminācija – rādītāju dinamika

30% respondentu, kas saskārušies ar diskrimināciju, uzskata, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem. Tiesību uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību pārkāpšanu min 17% iedzīvotāju. Vēl salīdzinoši liels respondentu skaits norāda uz tādu tiesību kā tiesības uz izglītību (14%), tiesības uz sociālo palīdzību (12%) un tiesības uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldību iestādēs (11%) pārkāpšanu.

To respondentu atbildēs, kas atzina, ka ir diskriminēti citā jomā (15%), dominē trīs tiesību veidi – invalīdu tiesības, mazākumtautību tiesības un pilsonības jautājums.

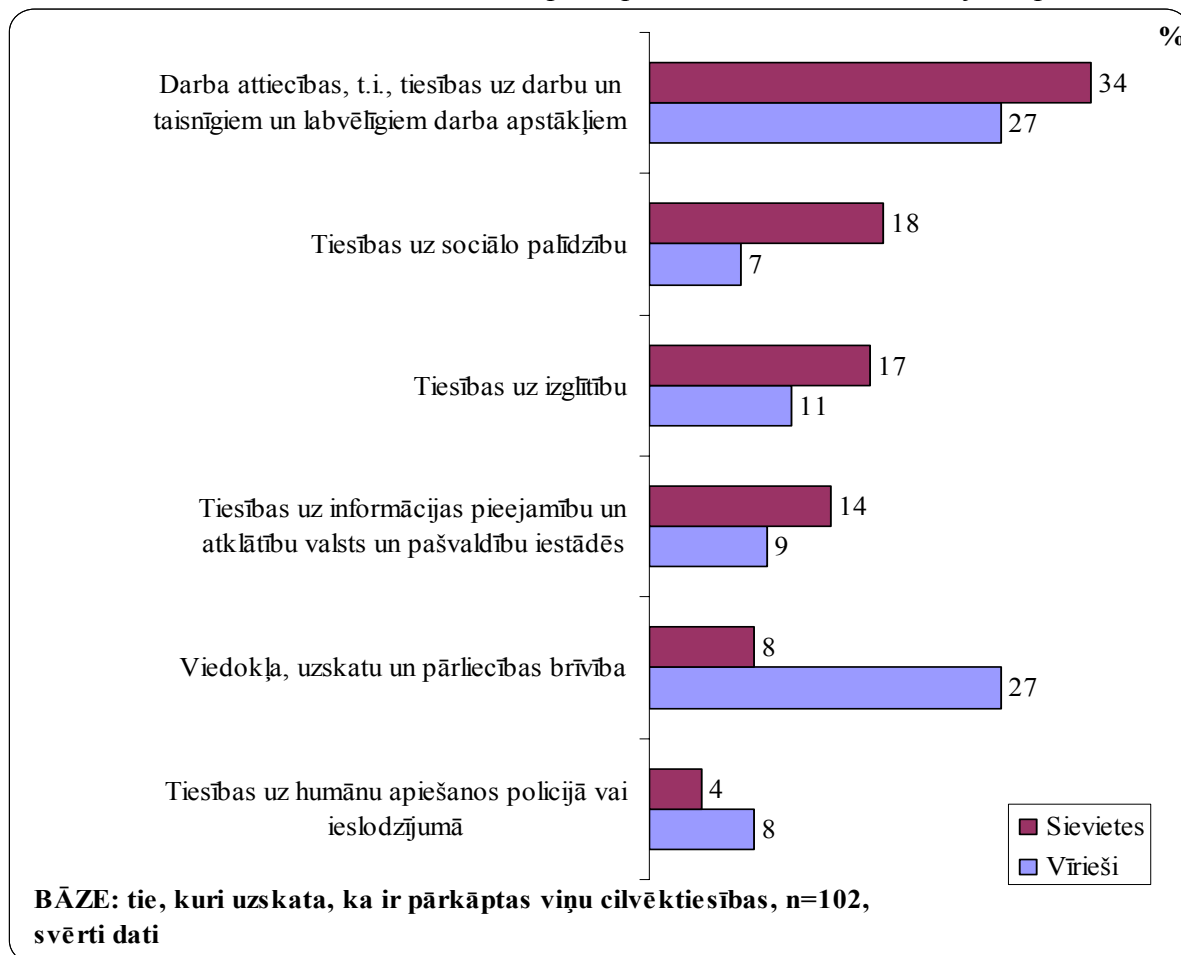
18.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības

Analizējot jomas, kurās tika pārkāptas respondentu tiesības, redzam, ka dažās sociāli demogrāfiskajās grupās atsevišķas jomas tiek vairāk uzsvērtas.

Sievietes biežāk ir saskārušās ar tiesību uz darbu (34%), tiesību uz sociālo palīdzību (18%) un tiesību uz izglītību (17%) pārkāpumu. Savukārt vīrieši vairāk min, ka viņu cilvēktiesības pārkāptas darba attiecībās (27%), viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvības izpausmēs (27%), kā arī tiesībās uz izglītību (11%).

19.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc dzimuma

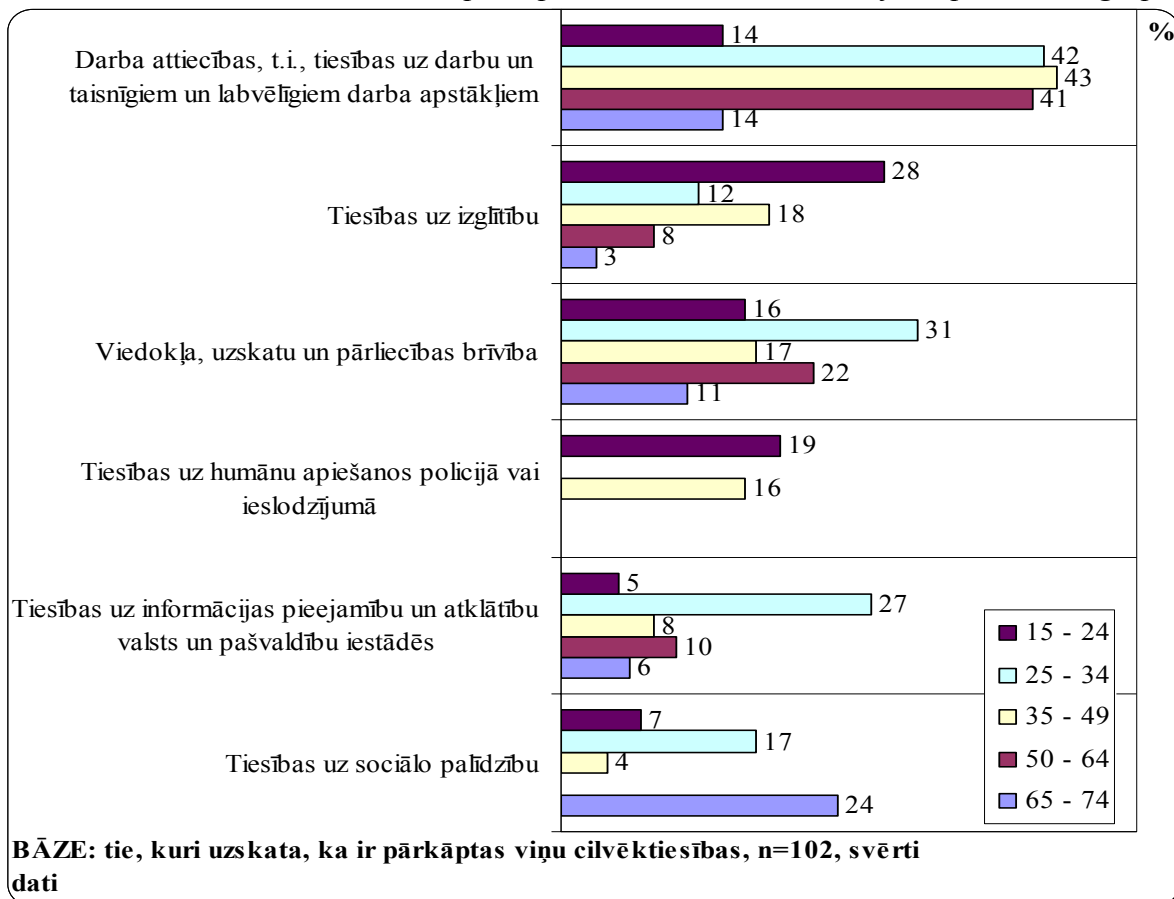
Cilvēktiesību pārkāpumus darba attiecību jomā biežāk min respondenti vecumā no 25 līdz 64 gadiem (41–43%). Savukārt savu tiesību pārkāpumu izglītības jomā galvenokārt saskata respondenti vecumā no 15 līdz 24 gadiem (28%).

Tiesību uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību un tiesību uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldību iestādēs biežāk atzīst respondenti vecumā no 25 līdz 34 gadiem (attiecīgi 31% un 27%). Iedzīvotāji vecāki par 65 gadiem vairāk saskārušies ar tiesību uz sociālo palīdzību pārkāpumu (24%).

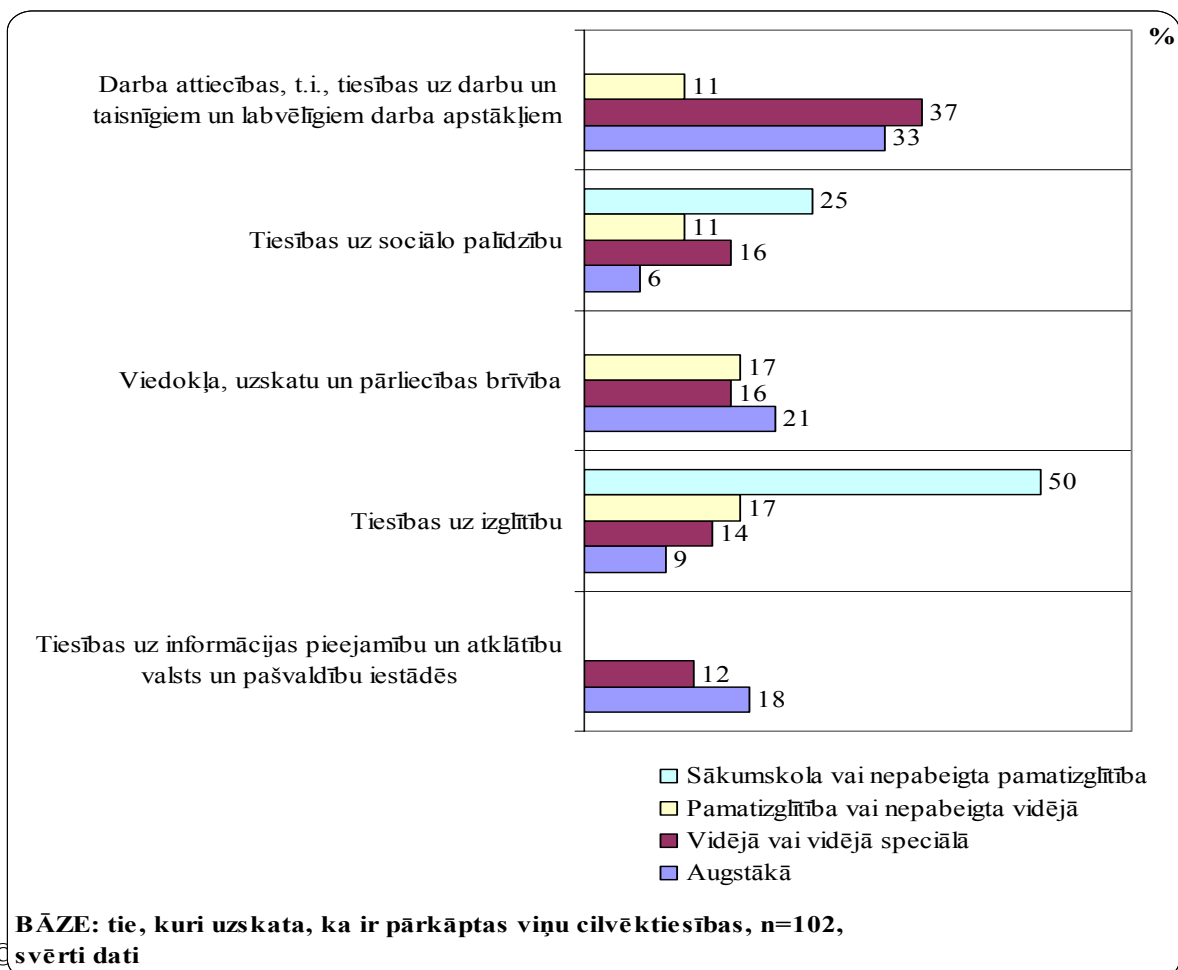
37% respondentu ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību un 33% ar augstāko izglītību saskārušies ar savu tiesību pārkāpumu darba attiecībās. Tiesību uz sociālo palīdzību un tiesību uz izglītību pārkāpumu vairāk min iedzīvotāji ar sākumskolas vai nepabeigtu pamatzglītību (attiecīgi 25% un 50%).

20.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pa vecuma grupām

21.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc izglītības līmeņa

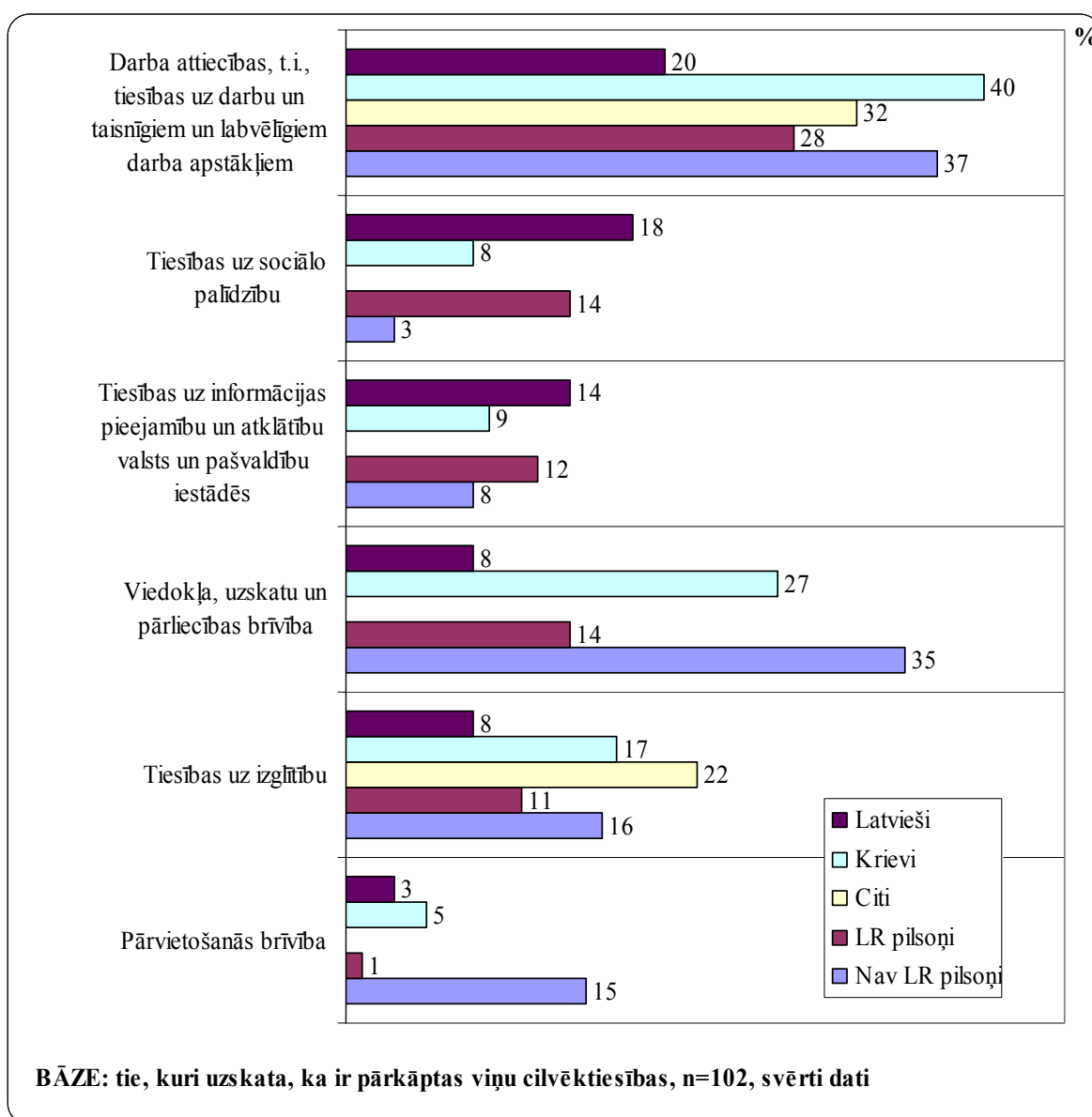

Latvieši vairāk nekā nelatvieši uzskata, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz sociālo palīdzību (18%). Savukārt nelatvieši biežāk min, ka viņu tiesības pārkāptas darba attiecībās (32–40%), un izglītības jomā (17–22%), kā arī viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvība (27%).

37% respondentu, kuriem nav Latvijas Republikas pilsonības, saskārušies ar tiesību uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem pārkāpumu. Tāpat 35% uzskata, ka ir pārkāptas viņu viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvība, bet 16% - ka pārkāptas viņu tiesības uz izglītību.

15% respondenti, kuriem nav Latvijas Republikas pilsonības, min, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz pārvietošanās brīvību. To varētu saistīt ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, pēc kuras nepilsoņiem ir jāsakaras ar lielāku formalitāšu kārtošānu, lai varētu pārvietoties Eiropas Savienības teritorijā.

22.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc tautības un pilsonības

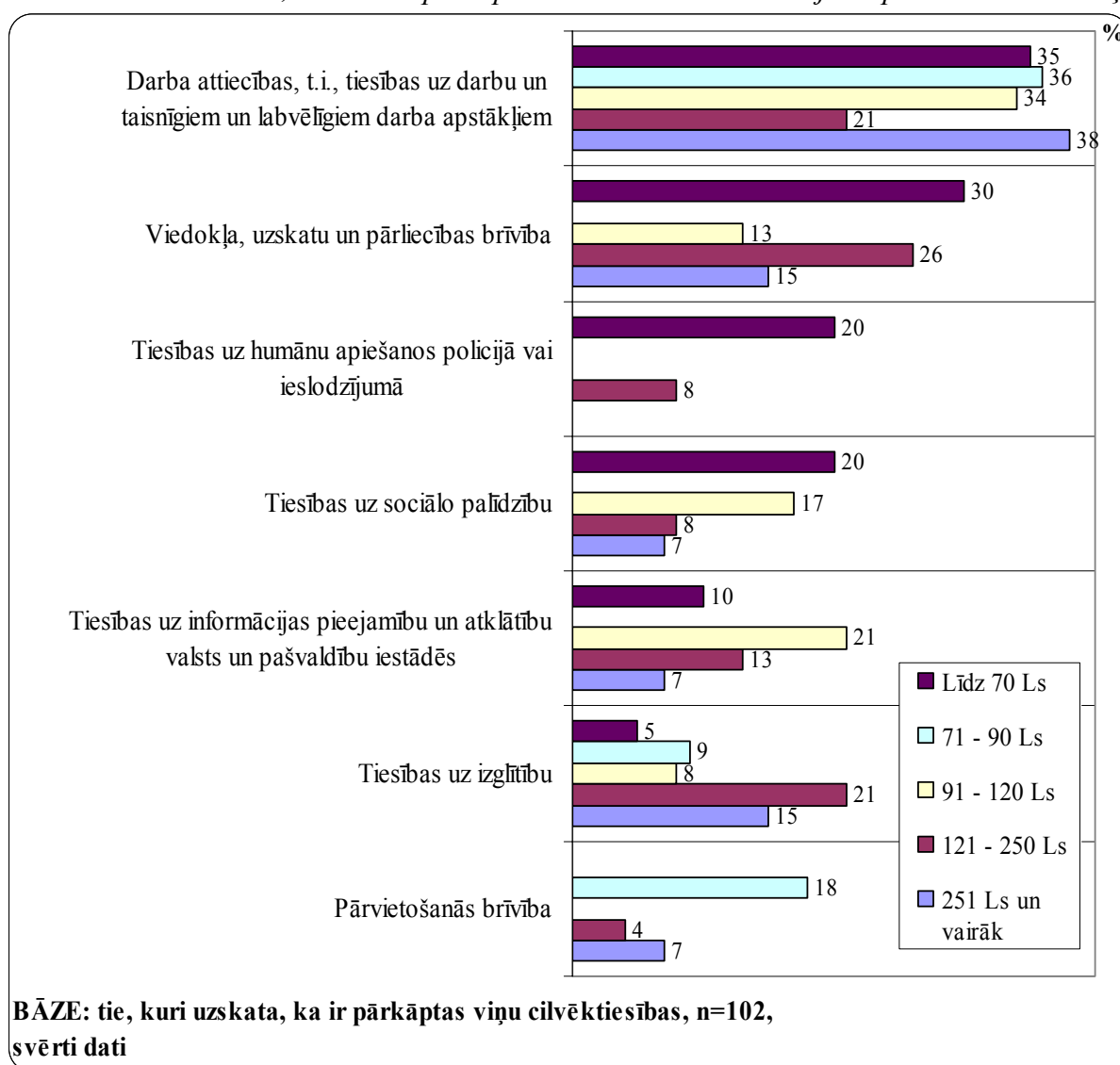

Pēc respondentu minētā jāsecina, ka tiesības uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem tiek pārkāptas neatkarīgi no ienākumu līmeņa. Nedaudz mazāk ar to nācies saskarties respondentiem, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir robežās no Ls 121 līdz Ls 250 (21%, pārējie – 34–38%).

Respondenti, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli nepārsniedz Ls 70, biežāk uzskata, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību (30%), tiesības uz sociālo palīdzību (20%) un tiesības uz humānu apiešanos policijā vai ieslodzījumā (20%).

Ar tiesību uz pārvietošanās brīvību pārkāpumu vairāk saskārušies respondenti, kuri ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir robežās no Ls 71 līdz Ls 90 (18%). Respondenti ar ienākumiem no Ls 91 līdz Ls 120 uz vienas ģimenes locekli vairāk uzsver tiesību uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldības iestādēs pārkāpumu, savukārt respondenti ar ienākumiem no Ls 121 līdz Ls 250 uz vienu ģimenes locekli – tiesību uz izglītību pārkāpumu.

23.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc ienākumu līmeņa

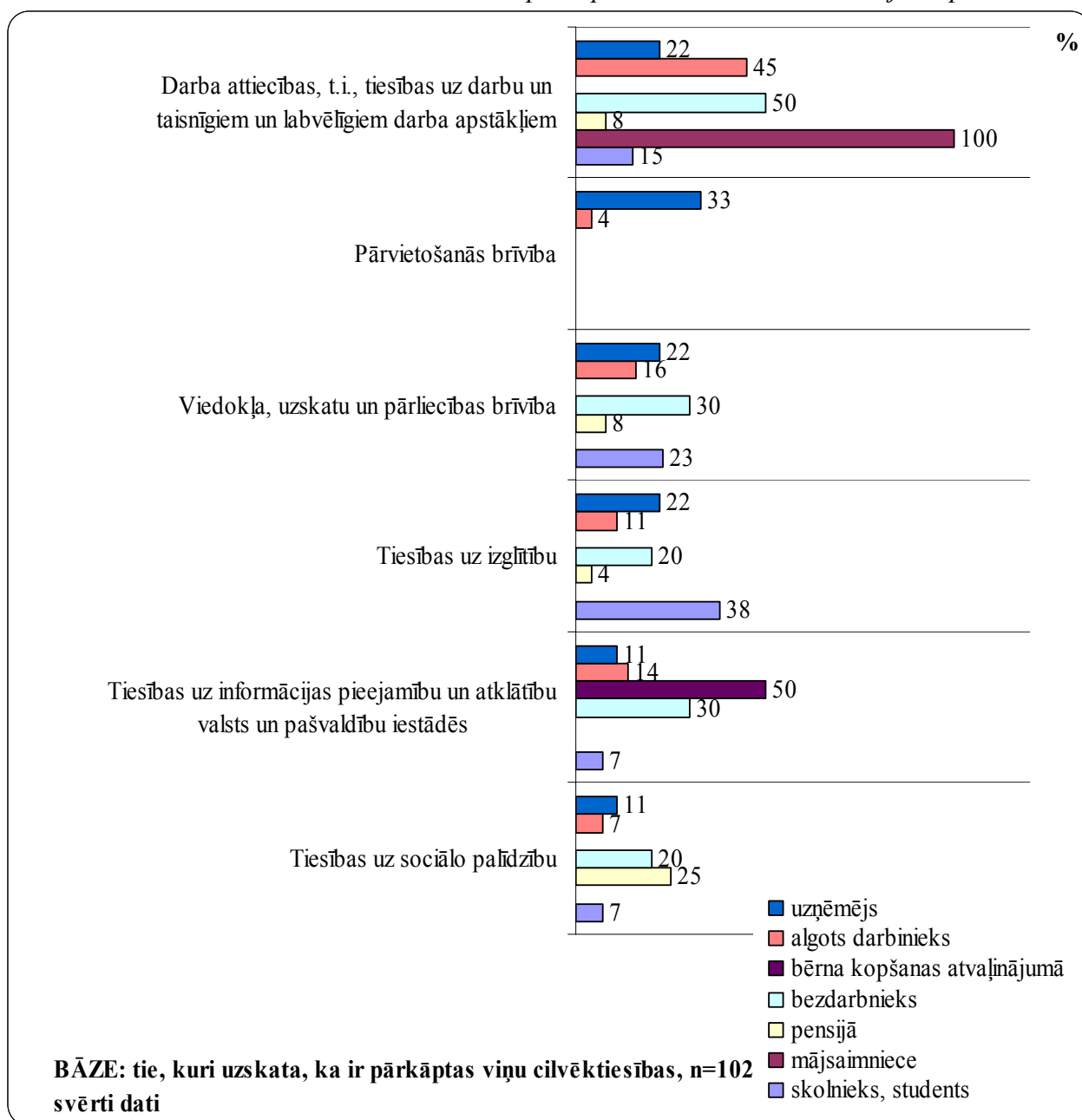

Tiesību pārkāpšanu darba attiecībās uzsver gan mājsaimnieces (100%), gan bezdarbnieki (50%), gan arī algotie darbinieki (45%). Savukārt pārkāpumus tiesībās uz izglītību min gan skolēni un studenti (38%), gan uzņēmēji (22%), gan arī bezdarbnieki (20%).

Bezdarbnieki salīdzinoši vairāk nekā pārējie min, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību (30%), savukārt uzņēmēji – ka ir pārkāptas viņu tiesības uz pārvietošanās brīvību (33%).

Respondenti, kas atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, biežāk nekā citi atzīst, ka ir saskārušies ar tiesību uz informācijas pieejamību un atklātību valsts un pašvaldības iestādēs pārkāpumu (50%).

24.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc statusa

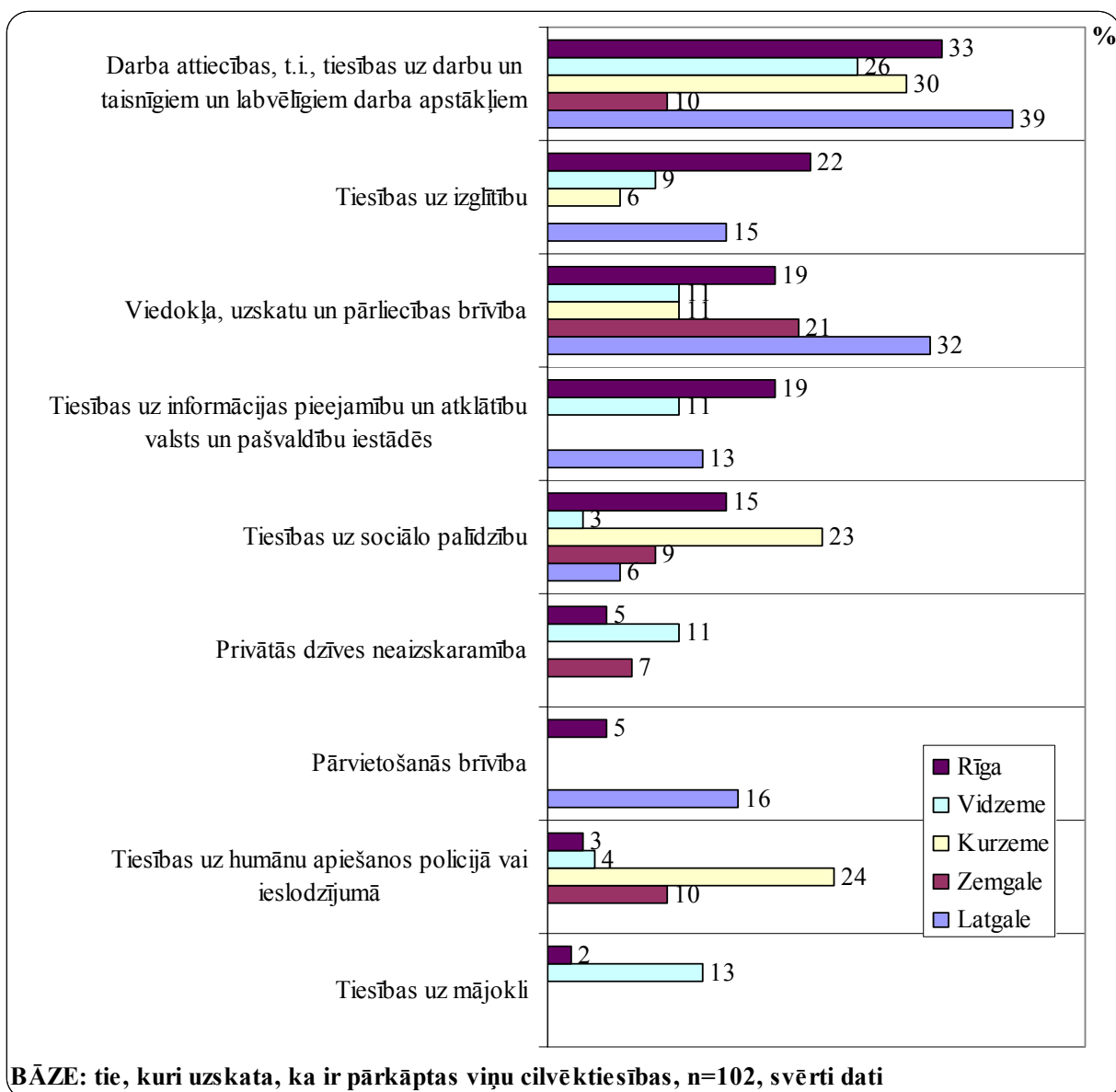

Ar tiesību uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem pārkāpumu saskārušies gan respondenti Latgalē (39%), gan Rīgā (33%), gan Kurzēmē (30%), gan arī Vidzemē (26%).

Ar cilvēktiesību pārkāpumu izglītības jomā vairāk saskārušies rīdzinieki (22%), savukārt ar tiesību uz sociālo palīdzību un tiesību uz humānu apiešanos policijā vai ieslodzījumā pārkāpumu – respondenti no Kurzemes (attiecīgi 23% un 24%).

Respondentiem no Latgales vairāk nekā no citiem reģioniem pārkāptas tiesības uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību (32%) un tiesības uz pārvietošanās brīvību (16%). Bet respondenti no Vidzemes biežāk nekā citi norāda, ka ir pārkāptas viņu tiesības uz mājokli (13%) un tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (11%).

25.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – sadalījums pēc reģioniem

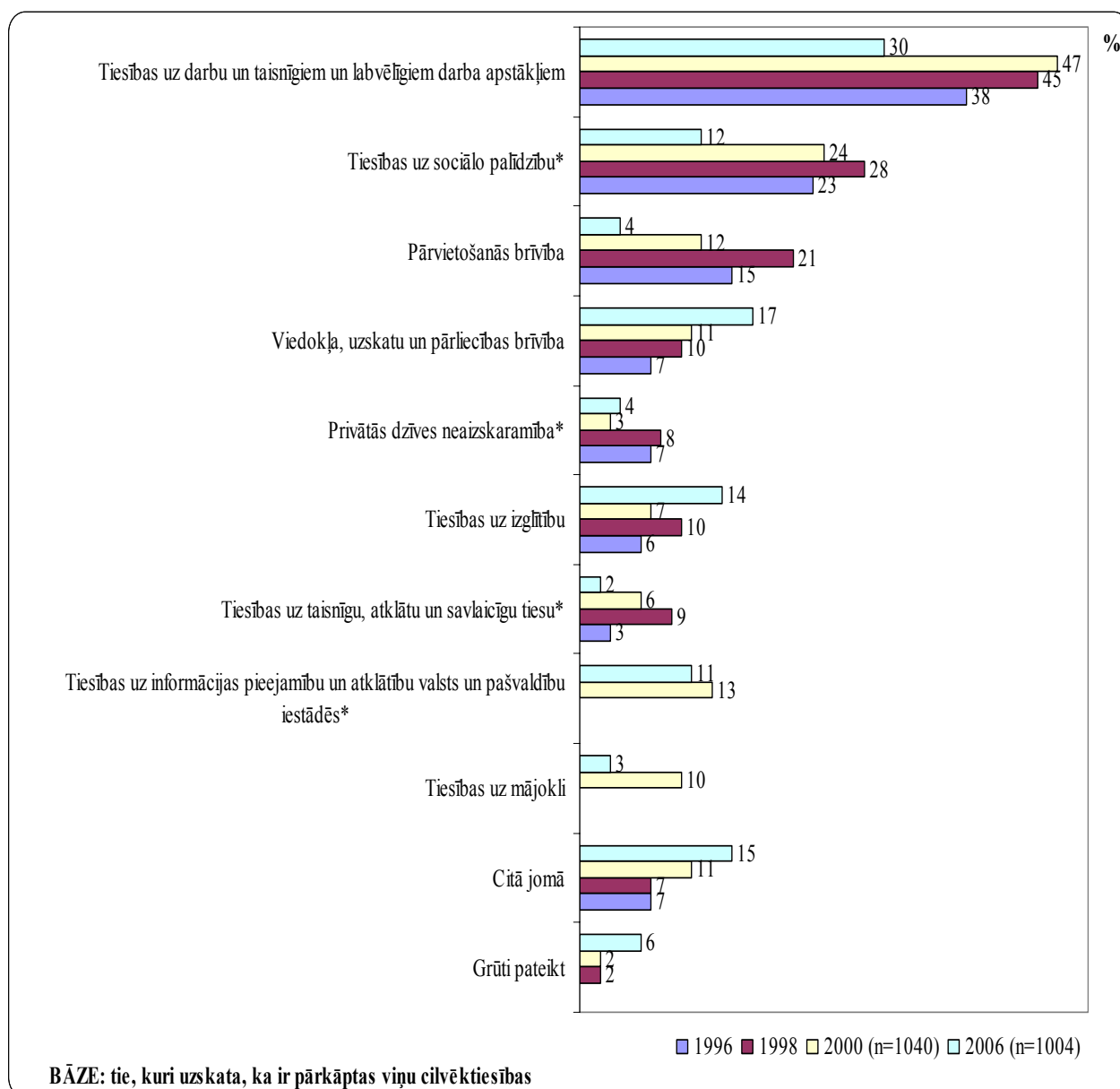
Salīdzinot ar trīs iepriekšējiem pētījumiem, 2006. gada aptaujas rezultāti rāda, ka starp jomām, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības, dominē darba attiecības. Tomēr jāatzīst, ka pēdējo sešu gadu laikā par 17% ir samazinājies to iedzīvotāju skaits, kas saskāries ar tiesību uz darbu un taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem pārkāpumu.

Sešu gadu laikā nedaudz ir pieaudzis to iedzīvotāju skaits, kas saskārušies ar tiesību uz izglītību (par 7%) un tiesību uz viedokļa, uzskatu un pārliecības brīvību (par 6%) pārkāpumu. Par 4% palielinājies arī to iedzīvotāju skaits, kas nevar definēt to, vai viņu cilvēktiesības ir pārkāptas.

Savukārt ir samazinājies to iedzīvotāju skaits, kam pārkāptas tiesības uz pārvietošanās brīvību (par 8%).

Attiecībā uz citām cilvēktiesību jomām (attēlā norādīts ar *), jāatzīmē, ka katra pētījuma laikā aptaujas anketā ir ieviestas zināmas izmaiņas, un līdz ar to nav iespējams veikt situācijas dinamikas analīzi.

26.attēls. Jomas, kurās tika pārkāptas cilvēktiesības – rādītāju dinamika

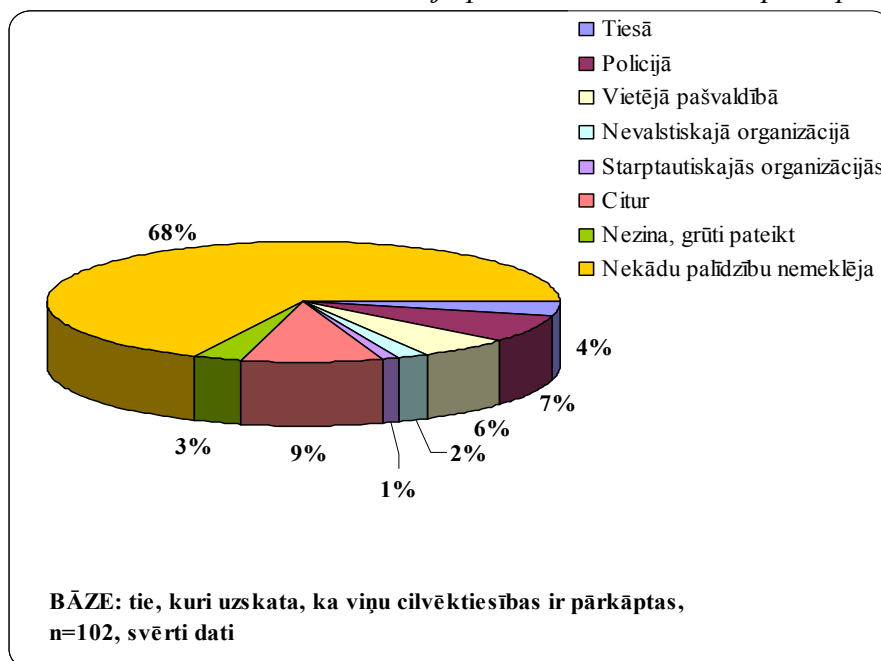

3.4. Vēršanās pēc palīdzības cilvēktiesību pārkāpšanas gadījumā

Tikai 29% respondentu, kuri uzskata, ka viņu cilvēktiesības ir pārkāptas, ir vērsušies pēc palīdzības. Vairāk kā 2/3 atzīst, ka cilvēktiesību pārkāpuma gadījumā palīdzību nav meklējuši.

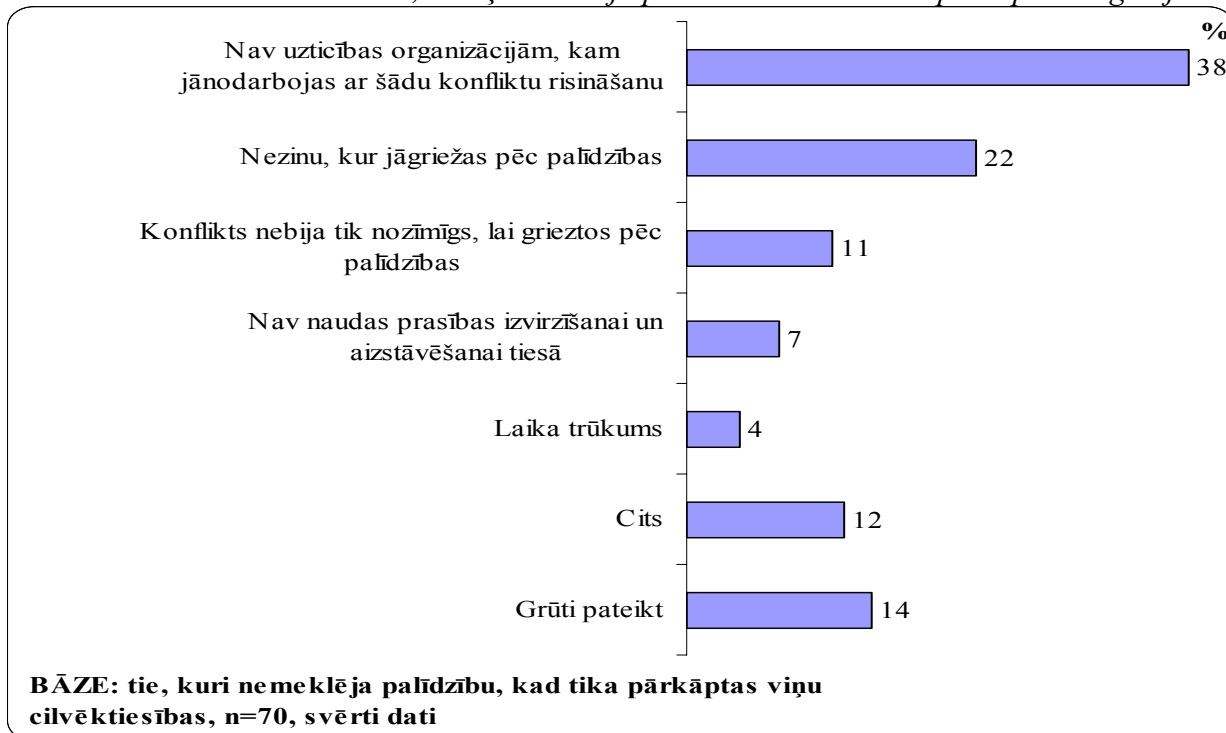
Visbiežāk respondenti palīdzību meklējuši policijā (7%), vietējā pašvaldībā (6%) un tiesā (4%). To respondentu, kas atzina, ka pēc palīdzības vērsušies citur (9%), atbildēs dominē trīs varianti – arodbiedrība, skolas vadība un Darba inspekcija.

27.attēls. Iestādes, kur meklēja palīdzību cilvēktiesību pārkāpšanas gadījumā

No respondentiem, kuru cilvēktiesības tika pārkāptas, bet kuri palīdzību nemeklēja, 38% savu izvēli pamato ar uzticības trūkumu organizācijām, kam būtu jānodarbojas ar šādu konfliktu risināšanu. 22% respondentu atzīst, ka viņi nezina, kur vērsties pēc palīdzības. Savukārt 11% uzskata, ka konflikts, kura ietvaros tika pārkāptas cilvēktiesības, bija nenozīmīgs.

28.attēls. Iemesli, kādēļ nemeklēja palīdzību cilvēktiesību pārkāpšanas gadījumā

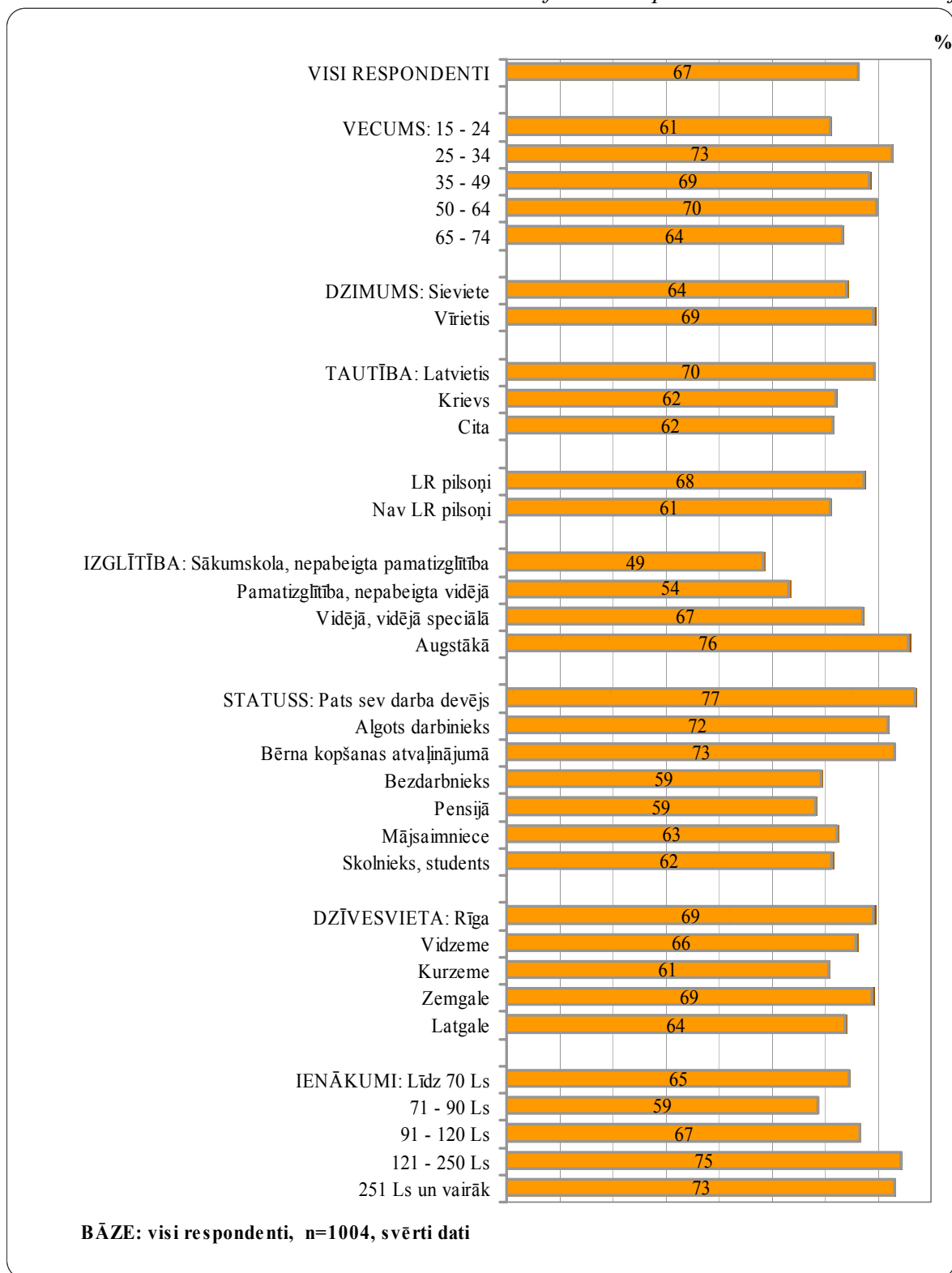
Tie respondenti, kas savu izvēli nemeklēt palīdzību cilvēktiesību pārkāpšanas gadījumā skaidro ar citu iemeslu (14%), visbiežāk min, ka paši atrisināja situāciju vai ka neredz tam jēgu, jo viņu problēmas citus neinteresē.

3.5. Valsts Cilvēktiesību birojs – informētība un darbības vērtējums

67% Latvijas iedzīvotāju zina vai ir dzirdējuši par Valsts Cilvēktiesību biroju (VCB). Analizējot šos datus pēc sociāli demogrāfisko grupu rādītājiem, jāsecina, ka vairāk par VCB ir informēti vīrieši (69%); iedzīvotāji vecumā no 25 līdz 34 gadiem (73%); iedzīvotāji ar augstāko izglītību (76%); latvieši (70%); Latvijas Republikas pilsoņi (68%); iedzīvotāji, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli pārsniedz Ls 121 (73–75%); Rīgā (69%) un Zemgalē (69%), kā arī uzņēmēji (77%), algoti darbinieki (72%) un iedzīvotāji bērna kopšanas atvaļinājumā (73%).

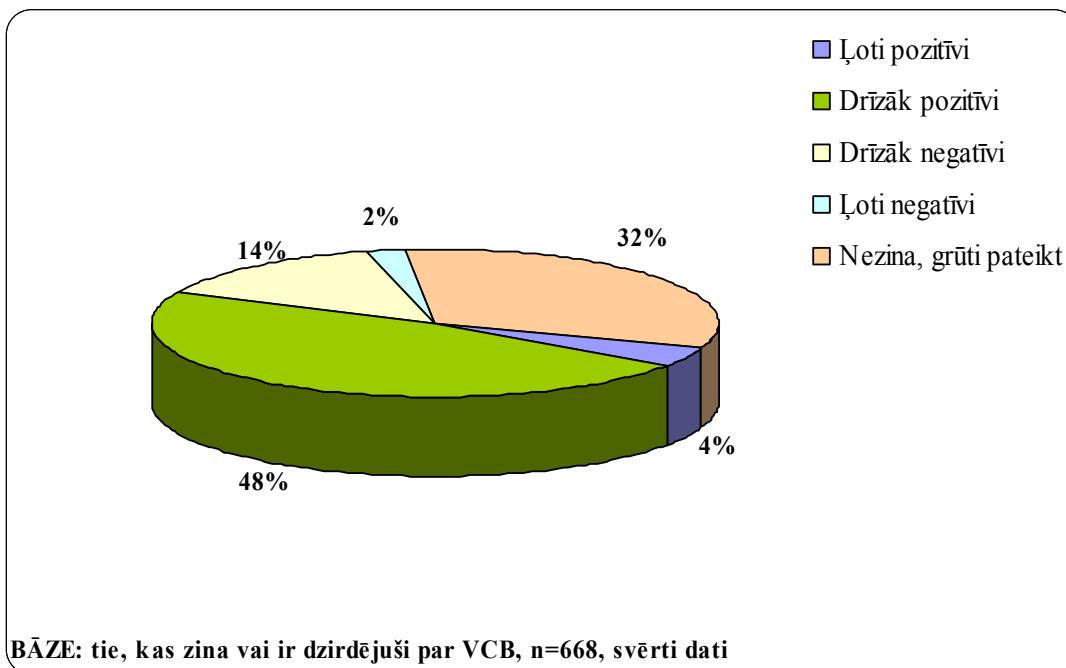
29.attēls. Informētība par Valsts Cilvēktiesību biroju

Vismazāk par VCB informēti ir iedzīvotāji vecāki par 65 gadiem (64%); iedzīvotāji ar sākumskolas vai nebeigtu pamatizglītību (49%); bezdarbnieki (59%) un pensionāri (59%); Kurzemē dzīvojošie (61%).

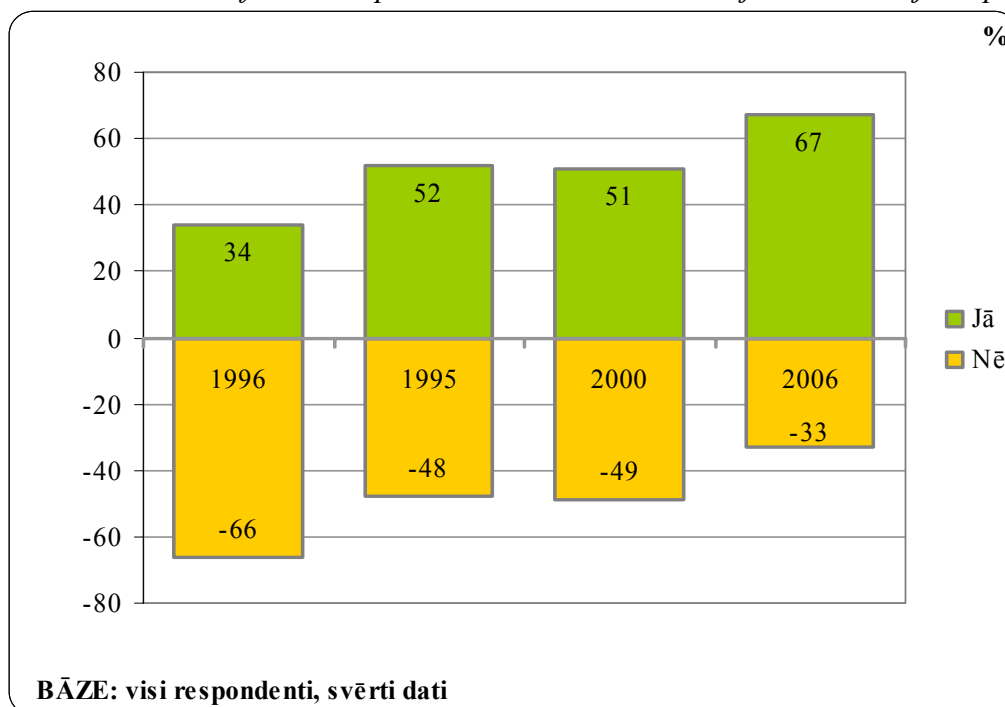
52% no tiem, kas zina vai ir dzirdējuši par VCB, tā darbību vērtē pozitīvi, bet 16% – negatīvi. 32% respondentu nav konkrēta viedokļa šajā jautājumā.

30.attēls. Valsts Cilvēktiesību biroja darbības vērtējums

Salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu, 2006. gada aptaujas rezultāti rāda, ka iedzīvotāju informētība par VCB ir palielinājusies par 16%. Interesanti, ka pašlaik iedzīvotāju informētība par VCB ir diametrāli pretēja nekā tā bija pirms desmit gadiem – 1996. gadā par VCB nebija informēti 66% iedzīvotāju, savukārt 2006. gadā 67% iedzīvotāju zina vai ir dzirdējuši par to.

31.attēls. Informētība par Valsts Cilvēktiesību biroju – salīdzinājums pa gadiem

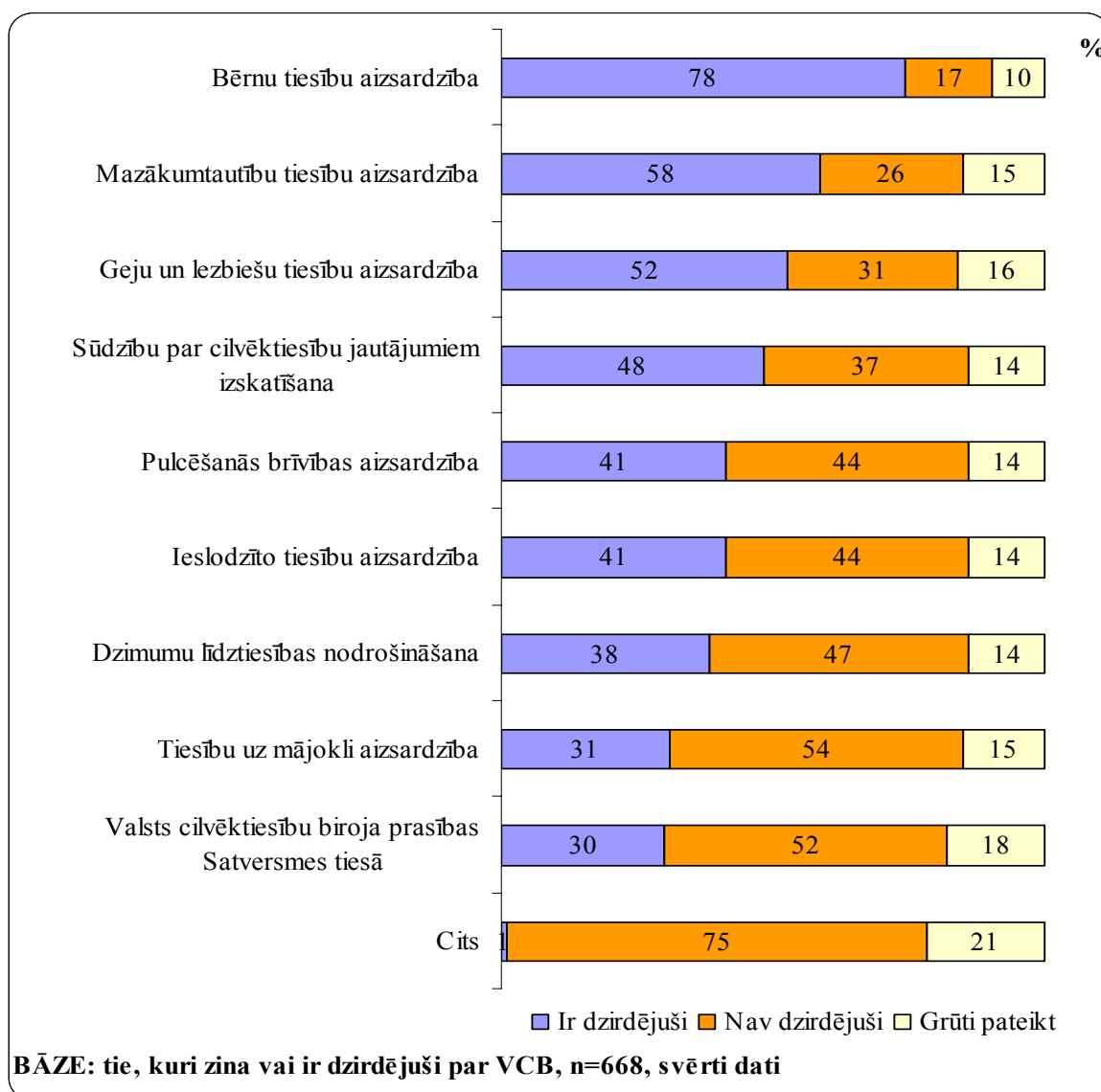
Runājot par VCB aktivitātēm, visvairāk respondentu ir dzirdējuši par tā darbību bērnu tiesību aizsardzībā (78%), mazākumtautību tiesību aizsardzībā (58%) un geju un lezbiešu tiesību aizsardzībā (52%). Nedaudz mazāk respondentu ir dzirdējuši par VCB iesaistīšanos sūdzību par cilvēktiesību jautājumiem izskatīšanā (48%).

Par tādām VCB aktivitātēm kā pulcēšanās brīvības un ieslodzīto tiesību aizsardzība ir vienlīdz liels respondentu skaits, kas ir informēti un kas par tām nav dzirdējuši (par pulcēšanās brīvības aizsardzību – ir dzirdējuši 41%, nav dzirdējuši 44%; par ieslodzīto tiesību aizsardzību – attiecīgi 41% un 44%).

Savukārt lielākā daļa respondentu, kas zina vai ir dzirdējuši par VCB, nav dzirdējuši par biroja darbību dzimumu līdztiesības nodrošināšanā (47%) un tiesību uz mājokli aizsardzībā (54%), kā arī par biroja prasībām Satversmes tiesā (52%).

75% respondentu, kas zina vai ir dzirdējuši par VCB, atzīst, ka nav dzirdējuši par citām anketā neminētām biroja aktivitātēm. Tie daži respondenti (1%), kas nosauca un ir dzirdējuši par citām VCB aktivitātēm, minēja tādas kā patvēruma meklētāju, invalīdu un patērētāju tiesību aizsardzību, kā arī darbību cilvēktiesību ievērošanā darba attiecībās, izglītības jomā, medicīnas aprūpē un iekšlietu sistēmā.

32.attēls. Informētība par Valsts Cilvēktiesību biroja aktivitātēm

Izvērtējot atsevišķas VCB aktivitātes, vidēji 16% respondentu, kuri zina vai ir dzirdējuši par tām, ir grūti tās novērtēt. 32% respondentu nespēj novērtēt VCB darbību geju un lezbiešu tiesību aizsardzībā, 19% – ieslodzīto tiesību aizsardzībā, savukārt 19% ir grūti sniegt novērtējumu par biroja prasībām Satversmes tiesā. Attiecībā uz pārējām anketā uzskaitītajām VCB aktivitātēm konkrētu vērtējumu nespēj dot 10–17% respondentu, kuri zina par biroja darbību dotajā jomā.

Vidēji 70% respondentu pozitīvi vērtē tādas VCB aktivitātes kā bērnu tiesību aizsardzība (76%), dzimumu līdztiesības nodrošināšana (74%) un pulcēšanās brīvības aizsardzība (70%).

Savukārt vismazāk pozitīva vērtējuma respondenti ir snieguši tādām VCB aktivitātēm kā tiesību uz mājokli aizsardzība (57%) un geju un lezbiešu tiesību aizsardzība (32%). Jāpiebilst, ka VCB darbību geju un lezbiešu tiesību aizsardzībā negatīvi vērtē 35% respondentu, turklāt to skaits, kas šo darbību vērtē „ļoti negatīvi” un „drīzāk negatīvi” atšķiras pavisam nedaudz (attiecīgi 16% un 19%).

33.attēls. Atsevišķu Valsts Cilvēktiesību biroja aktivitāšu vērtējums

